

تجوید

لیکونکې

د اکتھر ابو عاصم عبد العزیز عبدالفتاح قاری

زبارۇنکې

انجنيير احمد حسين عنایت

تهییه او ترتیب : د فهم القرآن تفسیر او تجوید د درسونو لرى

لنھیز: استاد بشیر نجیب الله الغفوری

لړ ليک

سرليک	مخکنې
سریزه	الف
قرآن	۱ د قرآن تلاوت
د قرآن قاری	۲ د قرآن قاری
د قرآن حفظ کول (په یا دوزده کول)	۳ د قرآن حفظ کول (په یا دوزده کول)
د قرآن تجوید	۴ د قرآن تجوید
لومړي لوست : د تورو (حروفونو) مخارج	۵ لومړي لوست : د تورو (حروفونو) مخارج
تمرین (۱)	۱۰ دوهم لوست: د تورو Ҳینې مهم صفتونه
د Ҳینې ورته تورو ترمبنځ توپیر	۱۱ تمرین (۱)
تمرین (۲)	۱۳ د Ҳینې ورته تورو ترمبنځ توپیر
د ریم لوست : د Ҳینې تورو احکام (حکمونه)	۱۷ تمرین (۲)
الف: ساکن نون او تنون	۱۷ د ریم لوست : د Ҳینې تورو احکام (حکمونه)
اولاً: اظهار	۱۷ الف: ساکن نون او تنون
ثانياً: ادغام	۱۹ اولاً: اظهار
د ورته، همجنسو او یو بل ته نزدي تورو د قاعدي پېژندنه	۲۱ ثانياً: ادغام
تمرین (۳)	۲۲ د ورته، همجنسو او یو بل ته نزدي تورو د قاعدي پېژندنه

مخنگنه	سرليک
۲۳	خلورم لوست : د ئىينو تورو احکام(حکمونه)
۲۳	د ساکن نون او تنوين نور احکام: قلب او اخفا
۲۵	تمرین (۴) پنئم لوست : د ئىينو تورو احکام(حکمونه)
۲۷	ب: ساکن ميم
۲۸	ج: تشديد لرونكى ميم او نون
۲۹	تمرین (۵) شپريم لوست : د ئىينو تورو احکام(حکمونه)
۳۱	د: ((را))
۳۲	ه : لام
۳۳	تمرین (۶)
۳۵	اووم لوست : د مدّ ۋولونه (متصل او منفصل)
۳۶	تمرین (۷)
۳۷	اتم لوست : د مدّ نور ۋولونه (لازم او عارض)
۳۹	تمرین (۸)
۴۱	نهم لوست : د وصل همزه
۴۷	لسم لوست: وقف
۴۸	د وقف نبني
۵۱	يولسم لوست: متفرقه حکمونه
۵۲	دقرآن په اړه معلومات
۵۴	د قرآن د تلاوت ادبونه
۵۷	د تجويد مينه والو ته لارښوونې

بسم الله الرحمن الرحيم

سریزه

الحمد لله حمداً كثيراً طيباً مباركاً فيه، و صلاةً و سلاماً دائرين
متلازمين على سيدنا محمد و على الله و صحبه و من اقتفي اثره الى
يوم الدين .

قرآن کریم آسمانی کتاب او الهی نور دی ، چې په دنیا کې د خوبنۍ او په
آخرت کې د بربالیتوب ضمانت کوي ، بې له شکه د سلامتی او ژغورنې لاري
له ئانه سره لري ، د دغه نور دروازې د هغه چالپاره چې د حقیقت او هدایت د
لاري غونبستونکي دي ، پرانیستی دي.

دغه ارزښتناک کتاب د الله جل جلاله پر بندگانو خورا ډير حقوقنه لري ، د تجوید
سره لوستل یې یو له بنستیزو حقوقنو خخه دی ، د تجوید زده کړه یا په بل عبارت په سمه
توګه د قرآن کریم لوستل پر هر مسلمان و ګړي (بسخه او نر په واپو) فرض عین دی ، له
یاده ونه باسو چې له تجوید سره تلاوت له خورا غوره عبادتونو او ذکر ونو خخه ګنل
کېږي چې د انسان مقام د کرامو پر بنتو سره برابروي

د تجوید دغه کتاب (چې د قاري عبد العزيز عبد الفتاح ابو عاصم ليکنه
د) په تهیه او لنديز کې یې زيارة استل شو بدې چې د تجوید مهمي مسئلي له
مثالونو سره و خير لې شي . خو بیا هم دا یو مفصل کتاب دې مونږ د امكان تر
بریده کوبنښ کړ بدې چې د خپل ضرورت سره سم پر بنستیزو موضوع گانو
بسنه و کړو .

دغه دې د ژمنې سره سم د نوموري کتاب پښتو ژباره تاسو ته وړاندې
کېږي هيله من یم چې ستاسو د پاملنې وړ ګرځي . له ټولو هغو ورونو خخه چې
ددغه کتاب په تاليف تهیه او نشر کې یې وندہ اخیستې مننه کوو او د الله (ج)
له درباره ورته په دنیا کې د نیکمرغى او په آخرت کې د فردوس غونبستنه کوو .

قرآن

« قرآن د الله تعالى (کلام) دې چې د جبرئيل (ع) په توسيه يې پر حضرت رسول الله (ص) نازل کړي دي ۲۰ »

الله تعالى تول شیان په قرانکریم کې خرگند کړي دي ، او سمه لار ئې له ناسې خخه بیله کړیده ، او مونږ ته ئې په هغه کې له هرې بدی خخه د ډغورلو فرمان را کړي دي .

إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلّٰتِي هِيَ أَقْوَمُ وَيُبَشِّرُ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا كَبِيرًا ﴿٩﴾ وَأَنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ أَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٠﴾
(أسرا / ۹ و ۱۰)

په تحقیق سره دغه قرآن په محکمه لار ، لارښو نه کوي ، او د ایمان اهل ته چې نیک کارونه کوي د ډیر لوی ثواب زیری ورکوي . او د هغه کسانو لپاره مو ، چې په آخرت ایمان نه راوري دردونکې عذاب تیار کړي دي .

كِتَابٌ أَنزَلْنَاهُ إِلَيْكَ لِتُخْرِجَ النَّاسَ مِنَ الظُّلْمَاتِ إِلَى النُّورِ (ابراهیم / ۱)

دغه کتاب چې پرتا مو نازل کړي دي ، ددی لپاره چې خلک (د کفر او ناپوهی) له تیارو خخه د نور او رنا لور ته راوباسي .

وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تِبَيَّنًا لِكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً وَبُشْرَى لِلْمُسْلِمِينَ
(نحل / ۸۹)

قرآن مې پرتا نازل کړ په دا سې حال کې چې د هر څیز بیانوونکې دي ، او د مسلمانانو لپاره هدایت ، رحمت او زیری ورکوونکې دي .

د قرآن تلاوت

الله تعالى د قرآن تلاوت دپیرو سترو عبادتونو خخه گنلپی دې او مونږته بی پري

امر کړې دې : فَاقْرُؤْ وَا مَا تَيَسَّرَ مِنَ الْقُرْآنِ
(مزمل / ۲۰)

((هومره چې تاسو ته آسان وي له قرآن له ولولی))

او حضرت رسول الله (ص) فرمائیلی دې : ((إِقْرُؤْ وَأْلْفُزْ آنَ)) ۱ صحیح مسلم

او همدا رنګه حضرت د قرآن دلوستلو دخورا زیات ثواب د درلودلو خخه مونږته خبر
راکوی او فرمایی :

((مَنْ قَرَأَ حَزْفًا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ فَلَهُ بِهِ حَسَنَةٌ وَالْحَسَنَةُ بِعْشَرَ أَمْثَالَهِ)) ۲

جامع ترمذی

د قرآن قاري

هغه خوک چې د قرآن په لوستلو او ده ګډه د معنا په پوهیدو بوخت وي او قرآن پوهنه زده
کړي ؛ ډیر غوره او تربولو لور کسان دې . رسول الله (ص) فرمایی :

((خَيْرٌ كُمْ مَنْ تَعْلَمَ الْقُرْآنَ وَ عَلَمَهُ)) ۳ صحیح بخاری

او هر خوک چې قرآن د تجوید سره ولولی ، او فرائت نهه ادا کړي او هو مره ئې چې له
قرآن کریم خخه حفظ کړې وي پره ګډه ساتنه او مواظبت و کړي او په تولو برخوکې بې
پوخوالې او مهارت ولري د پربنستو په درجه کې دې

۱- ((قرآن ولولی))

۲- ((هغه خوک چې د الله تعالى له کتاب خخه یو حرف ولولی ، ده ته ددی په مقابل کې بیوه نیکي
ده ، او هرہ نیکي د لسو نیکيو په شان (ده))

۳- ((په تا سو کې بهتر هغه خوک دې چې قرآن زده کړي ، اونور وته بې ورزدہ کړي))

رسول الله(ص) فرمائیلی دی: ((الْمَاهُرُ فِي الْقُرْآنِ مَعَ السَّفَرَةِ الْكَرَامِ الْبَرَّةِ)) ۱
صحیح بخاری

د ((السفرة الكرام البررة)) خخه مقصد پربنستی دی.
پومبندی کس چې د الله تعالی د فرمان اطاعت یې کړې دی ، رسول الله(ص) وو ؛ چې
هره ورځ به یې د خپل ورخینې تلاوت سهم دشپې په وروستی دریمه برخه کې کاوه ،
او تربولو دیر بنکلې غږی د رلود ، او تربولو بنکلې تلاوت به یې کاوه .

د قرآن حفظ کول (په یادو زده کول) :

د قرآن حفظ کول دې یرو سترو عبادتونو خخه ګنبل کېږي ، او د قرآنکریم حافظان د الله
تعالی خاص دوستان دی : لکه خرنګه چې رسول الله(ص) فرمائیلی دی:

((أَهْلُ الْقُرْآنِ أَهْلُ اللَّهِ وَ خَاصَّتُهُ)) ۲ سنن نسائي او ابن ماجه

د ((اهل الله خخه مقصد ده ګه دین یاران او دوستان دی . په قیامت کې به ، قرآن
د حافظانو شفاعت کوي . رسول الله(ص) فرمائیلی دی:

((إِقْرُؤُوا الْقُرْآنَ فَإِنَّهُ يُأْتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ شَفِيعًا لِأَصْحَابِهِ)) ۳ صحیح مسلم

د قرآن د حفظ (یادولو) موخه :

ده ګه حفظ او تکرار ته پاملننه او د تلاوت په وخت کې دخشوع او ادب په پام کې نیول
، او په احکاموئی عمل کول ، او د قرآن له مخالفت خخه خان ساتل دی ، حکه لکه
خرنګه چې حضرت رسول الله(ص) فرمائیلی دی : هغه کسان چې قرآن لولي ، او په خپل عمل د
قرآن سره مخالفت کوي ، دا به پومبندی کسان وي چې د دوزخ اور به پری لمبې و هي .

الله تعالی هغه کسانو ته چې قران لولي او په دستورونو ئی عمل کوي او لموئخ آدا کوي ،

۱- ((د قرآن پوهان او ما هران له کاتب انو سره (د الله درشل) ستر نیکان دی))

۲- د قرآن اهل د الله اهل او د هغه د خاصانو خخه دی

۳- ((قرآن ولوی چې د قیامت په ورځ به د خپلوا اصحابو شفاعت ته راخی))

او زکات ورکوی او له ناروا چارو خخه ئان ژغوری ، د ډیر زیات شواب او د
زیا تیدونکی فضل وعده ورکری ؛ او فرمایی :

إِنَّ الَّذِينَ يَتَشْتُلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَأَفَعُولُوا الصَّلَاةَ وَأَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً يَرْجُونَ تِحْارَةً لَنْ تَبُورَ (٢٩) لِيَوْمٍ فِيهِمُ أَجْوَرُهُمْ وَيَزِيدُهُمْ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ شَكُورٌ (٣٠)
(فاطر / ۲۹ و ۳۰)

بیشکه هغه کسان چې دالله کتاب (قرآن) لولي او قایموي (سم ادا کوي) لمونځ او
له کومو شیانو چې ورکری مودي پتا او بنکاره انفاق کوي ، د داسې یو تجارت هیله من
دي چې هيڅکله له منځنه هئي . لپاره ددې چې الله دوى ته ددوی (د عملونو) اجرونه
پوره ورسوی او له خپل فضله بی ورزیات کړي ، ځکه چې دغه (الله) بنه بخښونکي او
بنه قبلوونکي دي .

د قرآن تجوید :

موخه بېي ، په سمه توګه لوستل دي لکه په خه ډول چې رسول الله (ص) او یارانو
بي (رضوان الله عليهم) لوسته ؛ په دې مانا چې د قرآن د قرائت د احکامو پیروي وکړو
؛ ادغام او اظهار ، قلب او اخفا ، مد او غته هريو په سمه توګه عملی کړو ، او ده حرف
(توری) د ځانګړي مخرج خخه د خرگند تلفظ په توسه هغوي یو له بل سره ګله نه کړو او
په ډېر صبر او زغم ، روښانه او له ډېر پرته بېي ولو لو ، بله دا چې پاملننه وکړو هر خومره
چې کیدونکي وي بنکلې غږ وي باسو ، او د ډېر تکلف او د غربد بې ځایه او بد والي خخه
ئان و ژغورو ، او خپل غربد فاسقانو د لحن پشان نه کړو .

الله تعالی مونږ ته د قرآن په تجوید امر کوي :

(مزمل / ۴)

((وَرَتَلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلًا))
((او قرآن په ډېر پاملننه او بنکلې ولو له))

او همدا راز رسول الله (ص) فرمائي : ((لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يَتَعَنَّ بِالْقُرْآنِ))
له مونږ خخه نه دې چې د قرآن د لوستلو په وخت کې غږ نه بنکلې کوي

لومري لوست

دتورو (حروفونو) مخارج:

((مخارج)) دمخرج جمع دي او مقصد تري هغه خاينه دي چي هلته حرف(توري)
تلفظ كيربي(مخرج دتورود راوتلو ھاي ته وابي) ، او په حلق ، ژبي او شوندو كې
واقع دي ، او جوف (تشه) د مد مخرج دي . كه وغوارپي د يو توري(حروف) مخرج
پيدا كرپي ، د دغه توري مختنه همزه راورپي او توري ساكن كرپي (توري ودروي) ، په
ھر ھاي كې چې غې پاي ته ورسيد ، دغه ھاي د هماگه توري مخرج دي .
دييلگې په توګه: كه وغوارپي د « با » مخرج و پيژنې ! نو وایه اب . په بسکاره
توګه خرگنديري چې: آواز (غې) د دو شوندو تر منځ - په داسې حال کې چې يو تربله
نبستې دی - پاي ته رسېري .

د « جيم » د مخرج د موندلولپاره ووايده: اج . خرگنديري چې: غېد ژبي د منځني
برخې او د خولي د چت د منځني برخې تر منځ پاي ته رسېري ; نو ھكه د « جيم » مخرج
د ژبي د منځني برخې يو ھاي کيدل د خولي د پاسني برخې د منځ سره دي .

او همدارنگه « غېنْ ». مثلاً: د هغه د مخرج د لاسته راورپولپاره وايو چې: أغ .
وينو چې غېد حلق په رومبني برخه کې د ژبي له لوري پاي ته رسېري ، نو مخرج يې د
حلق رومبني برخه ده . او همدارنگه د دې په شان نوري بيلگې
او س دتورو تلفظ ته داروندو مخرجونو خخه په کوم کيفيت چې يادونه يې وشه ؛
پاملننه وکرپي :

۱ - جَوْفُ :

جوف ، يو محدود مخرج نه دي بلکه يوه تشه او او بدہ فضاده چې له سينې خخه پيل
كيربي او د حلق او خولي خخه تيرپري او د خولي تر باندیني برخې پوري او بد والې لري
[لومرنې (۱) انځور ته پاملننه وکرپي . نهم مخ]

دادري ګونې مد د تورو مخرج دي ؛ نو خکه نه شو کولي دا توري په ځانګړي توګه تلفظ کړو ، بلکه تر مخه بې بايد داسي یو توري څای و نيسې چې د محدود مخرج لرونکې وي ترڅو غږله هغه ځایه آزاد شي [او د مد په توري کي ادامه پیداکړي].
دمد توري عبارت دي له :

- الف : جا ، شا

- ساکنه يا چې ترمخه بې کسره (ـ) وي : جـي ، سـي .

- ساکن واو چې ترمخه بې ضمه (ـ) وي : فـو ، سـو .

ددغه تورو کشول (اوېدول) دمد سبب ، همزه (ء) یا سکون (ـ) پر کچه (چې له هغه وروسته واقع وي) اټکل کېږي .

۲- حلق :

له حلق خخه شپږ توري په لاندي ډول تلفظ کېږي :

- د حلق په دننۍ برخه کې ؛ (يعني هغه برخه چې د سینې لورته ده) : همزه او ها تلفظ کېږي : (أـء ، أـء) ؛ (أـه ، أـه) .

- د حلق د منځنۍ برخې خخه : عين او حا تلفظ کېږي : (أـع ، أـع) ؛ (أـخ ، أـخ) .

- د حلق له رومبې برخې خخه : (يعني هغه برخه چې خولي ته نزدي ده) (عـين) او (خـا) تلفظ کېږي : (أـغ ، أـغ) ؛ (أـخ ، أـخ) .

۳- ژبه :

له ژبي خخه اتلس توري تلفظ کېږي چې ترتیب بې په لاندي ډول دي :

- د ژبي په دننۍ برخه کې حلق ته نزدي قاف تلفظ کېږي : (أـق ، أـق) .

- د ژبي دننۍ برخې ته نزدي د قاف له مخرج خخه لبرادي خوا ، کاف تلفظ کېږي : (أـڭ ، أـڭ) .

- دزبی منحنی برخه چی دخولی د پاسنی برخی سره یو ئای شی، (جیم) او(شین)

او (یا) تلفظ کیری : (أْجَ، أْجِ) ؛ (أْشَ، أْشِ) ؛ (أْجَ، أْجِ) .

— دژبی شا (یا دژبی دآخری برخی شا) چی دپا سنیو مخکینیو غابسونو د بیخ سره

ونسلی، (طا) او (دال) او (تا) تلفظ کبیری: (أطْ، أطْ) ؛ (أذْ، أذْ) ؛ (أثْ، أثْ).

- بیا هم د زبی شا (آخری برخه یی) چې د پاسنیو مخکینیو غانبونو د خوکو سره و نښلی،

(ظا) او (ذال) او (ثا) تلفظ کیروی: (أَظْ، أَظْ) ؛ (أَذْ، أَذْ) ؛ (أُثْ، أُثْ)

پاملنه: ددغه درپو تورو د تلفظ په وخت کې بايد د ژبې مخکینې برخه چې د ژبې خوکه او آخري برخه پکي شامليري، د پا سنيو مخکينيو غابنو خخه تيره شي، او خرگنده شي.

- دزبی آخری برخه چې د پاسنیو مخکینیو غابنونو د بیخ سره و نښلی، (نون) تلفظ

کیزی: (اُن، آن).

- دژبی آخری برخه چې د پاسنیو مخکینیو غابنونو د بیخ سره نزدی شی ، بیله دې چې

ورسره ونبسلی، «را» تلفظ کیپی: (أُرْ ، أُزْ).

— دزبی خوکه چې د پاسنیو مخکینیو غابنونو¹ سره نزدی شي، بیله دې چې ورسره ونبلي، (صاد)، (زا) او (سين) تلفظ کيږي:

(أُصْنَ، أُصْنَ) ؟ (أُزْ، أُزْ) ؟ (أُسْنَ، أُسْنَ)

- دژپی ارخ چې د پاسنیو پلنو (آسیاب) غابونو^۱ سره موازي و نبلي، (ضاد) تلفظ
کېږي

[دا توري په لاندی توګه په درې ډوله تلفظ کيدا شي:

۱- دژبی بنی ارخ چې دنبی ارخ پاسنیو پلنو (آسیاب) غابنونو سره ونبلي.

۱- د مؤلف تعبیر (اصول ثنايا = د مخکینیو غابنونو بیخ) وو. خوژبارن پورتني تعبیر ته ترجیح در کره

۲- د ژبې کین اړخ چې د کین اړخ پاسنیو پلنو (آسیاب) غابنوونو سره ونبلي.

۳- د ژبې دواړه اړخونه چې د دواړه خواو پاسنیو پلنو (آسیاب) غابنوونو سره ونبلي.

او د دغه مخرج د ضبط لپاره بنائي د ژبې منځي برخه را تيټه کړو، تر خود پاسنیو پلنو (آسیاب) غابنوونو سره ډبې د ډيو یا د او رخونو د ډيو ځای کيدلو پر مهال دخولې د سقف

(چت) سره منطبق نه شي: (أُضْنَ، أُضْنَ) .]

د ژبې له اړخ خخه لږ شانته مخکې لورته د (ضاد) مخرج پسې (لام) (تلفظ کېږي؛ په دې شرط چې د ژبې اړخ د پاسنیو موازي غابنوونو سره ونبلي، (يعني دوه مخکيني

غابنوونه او له هغه وروستني غابن او تيره غابن او له هغه وروسته غابن) : (أُلْ، أُلْ)

۴- شونډې:

دواړو شونډو په واسطه خلور توري په لاندې دول تلفظ کېږي:

- د دواړو شونډو د ډيو ځایوالي خخه (دانطباق په صورت کې) دوه توري (با) او

(ميم) تلفظ کېږي: (أُبْ، أُبْ) ؛ (أُمْ، أُمْ) .

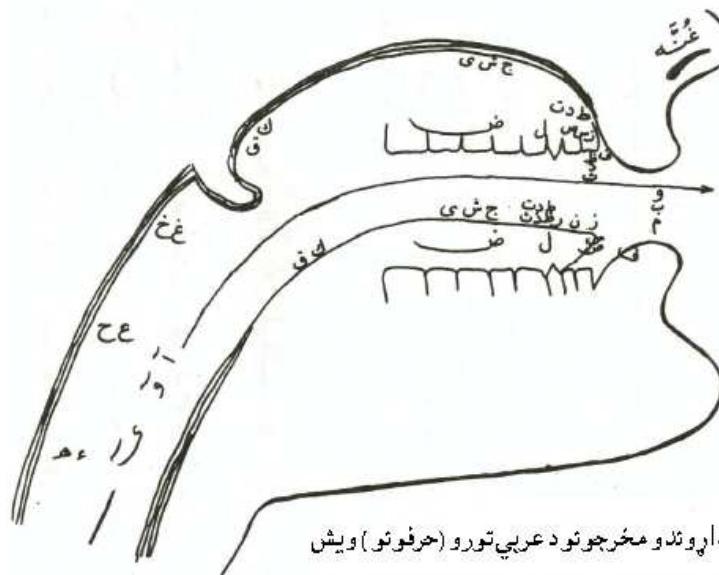
- او بيله ډيو ځای کيدو (انطباق) خخه يې (واو) تلفظ کېږي؛ (أُوْ، أُوْ)

- د پاسنیو مخکيني غابنوونو د خوکي سره د لاندیني شونډې د ډيو ځایوالي خخه (فا)

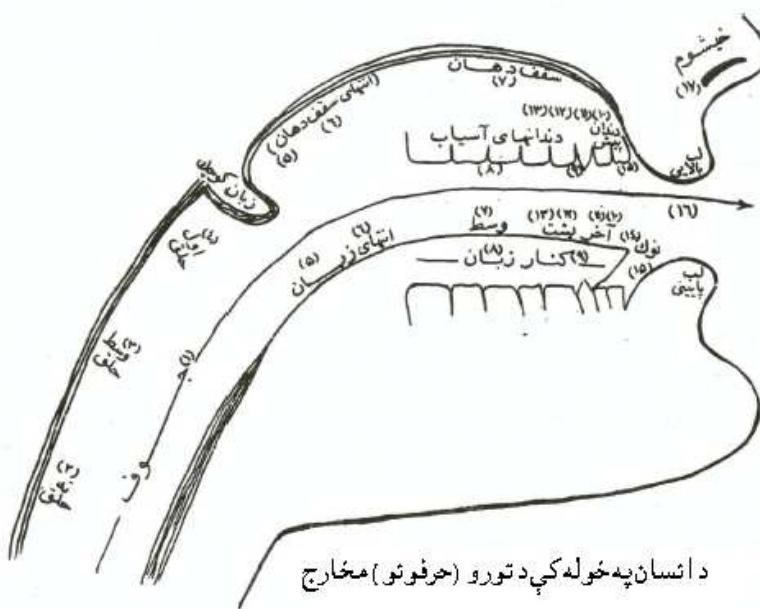
تلفظ کېږي: (أُفْ، أُفْ) .

۱- تيرو خرگندونو ته په پاملننه؛ د عربي توري عبارت دي له :

ء (أ)، ب، ت، ث، ج، ح، خ، د، ذ، ر، ز، س، ش، ص، ض، ط، ظ، ع، غ، ف، ق، ك، ل، م، ن، ه، و، ي. - او د مد درې ګونې توري: (الف) : چې د کش شوې فتحه غړلري، (واو) چې د کش شوې ضمه غړلري، او (يا) چې د کش شوې کسره غړلري.

بـاءاروندو مـخـرجـونـوـدـعـرـبـيـتـورـوـ(ـحـرـفـونـوـ)ـوـيـشـ

دانسان په حوله کې د تورو (حرفونو) مخارج

تمرین (۱)

ا: دلوست تر لوستلو وروسته لاندینیو پونښتو ته حواب ورکړي:

ا - د همزهء، قاف، الف، لام، ميم، نون، را، مخرج کوم خای دي؟

ب - له لاندینیو مخرجونو خخه کوم توري تلفظ کېږي؟

د حلق له منځ خخه، د آسیاب له غابنونو سره د ژبی له اړخ خخه، د دوو شونډو تر منځه،

د حلق له لاندینې برخې خخه

ج - آیا ضد په سمه توګه له سه مخرج خخه تلظ کوي؟

د - په عربی کې د واو د تلفظ فرق په پښتو کې د او له تلفظ سره خه دي؟

۲ - او سن د دغه دوو سورتونو تلاوت واوري، چې تول توري پکي شامل دي، او متن

ته بې له پاملنې سره د هغه د تورو مخرجونو او د تلفظ خرنګوالي ته پاملنې وکړي:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ (۱) الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ (۲) الرَّحْمَنُ لِرَحْمَمِ

(۳) مَلِيلُكَ يَوْمِ الدِّينِ (۴) إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ (۵) أَهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ

(۶) صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرَ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا أَصْنَاعِينَ (۷)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَاللَّيلُ إِذَا يَعْشَى (۸) وَالنَّهَارُ إِذَا تَجَلَّى (۹) وَمَا خَلَقَ الذَّكَرُ وَالْأُنثَى (۱۰) إِنَّ

سَعْيَكُمْ لَشَئِي (۱۱) فَمَآ مَنْ أَعْطَى وَاتَّقَى (۱۲) وَصَدَقَ بِالْحُسْنَى (۱۳) فَسَنُبَيِّسُهُ

لِلْيَسِرِى (۱۴) وَمَآ مَنْ بَعْلَ وَاسْتَعْنَى (۱۵) وَكَذَبَ بِالْحُسْنَى (۱۶) فَسَنُبَيِّسُهُ لِلْعُسْرَى

(۱۷) وَمَا يُعْنِي عَنْهُ مَالَهُ إِذَا تَرَدَّى (۱۸) إِنَّ عَلَيْنَا اللَّهُدَى (۱۹) وَإِنَّ لَنَا الْآخِرَةَ

وَالْأُولَى (۲۰) فَإِنَّدَرْثُكُمْ نَارًا تَأْلَظُ (۲۱) لَا يَصْلَاهَا إِلَّا أَشْقَى (۲۲) الَّذِي كَذَبَ

وَتَوَلَّ (۲۳) وَسَيَحْتَبِهَا الْأَثْقَى (۲۴) الَّذِي يُؤْتَى مَالَهُ يَنْزَكَى (۲۵) وَمَا لِأَحَدٍ

عِنْهُ مِنْ نِعْمَةٍ تُجْزَى (۲۶) إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِ الْأَعْلَى (۲۷) وَلَسُوفَ يَرْضَى (۲۸)

(۲۹) (۳۰)

دو هم لوست

د تورو خینی مهم صفتونه:

هر توري لپ ترلبه پنخه صفتونه لري چې د هغوي په مرسته د یو توري تو پير له بل خخه
کولاي شو، ډير مهم صفتونه يي په لاندي ډول دي:
شدت او رخاوت:

شدت: د غرب ساتلو (حبس) په مانا دي [چې د مخرج سره د لګيدو له امله غږ په ډير
حواک خوشی کېږي] د ګه حالت د دغه تورو د تلفظ په مهال په خرگنده تو ګه حس کولي
شو:

(أُخْ) (أُدْ) (أُفْ) (أُطْ) (أُبْ) (أُكْ) (أُثْ)
د شدت توري يي په یوه مجموعه کې په لاندي ډول را ټول کړي دي:
(أُجْدْ قَطْ بَكْثُ)

رخاوت: د شدت خخه په بل ډول دي، یعنې د غرب جريان (بهير) په مانا دي؛ لکه:

(أُنْ) (أُلْ) (أُمْ) (أُثْ) (أُظْ)
او په همدي ډول نور توري (پرته د شدت له تورو خخه).

استغلا او استقال:

استغلا: د توري د تلفظ پر مهال ډکولو ته وايي. استقال [دهغه پر عکس دي] یعنې،
د توري نري کول؛ نو خکه د: (أُخْ) (أُصْ) (أُضْ) (أُغْ) (أُظْ) (أُفْ) (أُطْ)

دو یلو پر مهال باید توري داسي ډک تلفظ شي چې زبه پوره لاره شي او د (أُخْ)

(أُدْ) (أُنْ) (أُلْ) (أُكْ) او استقال، د نورو تورو د تلفظ پر مهال باید توري
د اسي نري شي چې زبه را تيشه شي. د استغلا توري په د یو مجموعه کې ليدل کېږي:
(خُصَّ ضَعْظِيْقَطْ) او د الفبا په نور توري د استقال صفت لري.

تَفْشِيٌّ :

تفشی ، دشین خانگری صفت دی او مقصد بی په مخرج کې دهوا خپریدل دي. كله چې ووایو : (أُنْ) ، وينو چې هوا د شین په مخرج کې خپریبی او په نتیجه کې ژبه دخولې له چت سره نه نسلی.

تَكْرَارٌ :

تکرار؛ يعني د ژبې پای په حرکت را اړل دي، او یواحې په (را) کې شتون لري او شمیر بی باید له یو خل حرکت خخه زیات نه شي، او دغه تکرار د (را) او نورو تورو تر منځ بیلتون خرگندوي (أُز) (أُز).

صَفِيرٌ :

د (أُنْ) (أُنْ) (أُز) دتلفظ پر مهال د صاد ، سین او زا خخه شپیلکې وزمه غږ اوريدل کېږي [چې نومورې غږته صفير ويل کېږي] او دغه دريو تورو ته خانگرې دې. له صفير سره دهوا یودول بهير ملګرې دې چې ((هَمْس)) نوميرې.

قَلْقلَهٰ :

د قلقله موخه: دتلفظ پر مهال د توري خور او اضطراب دې. د (أُف) (أُب) (أُج) (أُد) دتلفظ پر مهال او همدا ډول د (يَقْلُون) (مُحِيطٌ) (مَابٌ)

(أَلْخُرُوجٌ) (شَدِيدٌ) په تلفظ کې باید غږ (په مخرج) تر فشار وروسته یو سپک حرکت خرگند کړي ، په دې شرط چې په بشپړ حرکت بدلنې شي تر خود توري د سکون (تمیدا) ، د له منځه تللو لامل نه شي. د قلقله توري په دې مجموعه کې کتلاې شو.

(قُطْبٌ جَدٌ) .

٦٩

غُنْتَه: یو غردي - د دوو حرکتونو په کچه - چې د ميم او نون خخه اور يدل کيږي.

د غُنّه مخرج خیشوم (د سرمود ننني برخه) دی؛ بیلکه: (أن) (أمّا).

غُنْه په لاندی پنھو حالتونو کي شتون لري:

۱-د ((یا)) او ((نون)) او ((میم)) او ((واو)) په تنوین ۱کې د ساکن (تم) نون د ادغام کولو (نتولو) پر مهال .

۲- دسکن نون او دپنخلس تورو د تنوین پرمهال (وروسته به یی ولولی، ۵۱-۵۰ مخ).

۳- په ((با)) کې د ساکن میم د اخفا (پتولو) پر مهال

۱۴- په ((ميم)) کې د ساکن ميم د ادغام (نه ايستلو) پر مهال

۵- دنون او میم ۲ د تشدید (-) پرمهال

د ځینیو ورته تورو ترمبنج توپیر

د (ذ) اور (ز) تو پیر:

د پاسنیو غابنونو د خوکو سره د زبی د شاد نښتلو په توسه تلفظ کيوي ، خود

((زا)) ، مخرج دژبی د خوکی نژدی کیدل د نومورو غابنونو سره ، دی ؟ نو حکمه د

۱- په عربی کي د حروفو د ضبط () لپاره خلور نبئي شتون لري:

۱- فتحه: زور - دپاسه (—). ۲- کسره: زیر - لاندی (-)

٣- ضمه : پیبن (—). ٤- سکون (تمیدا) غروندي (—).

او تنوين ديوه ساكن نون خخه عبارت دي چي په یوه لفظ کي د اسم په پاي کي ورزيا تيربي خونه

لیکل کېرىي، او د نومۇرۇ نېبىو پە تىكىار سىرە ورتە اشارە كېرىي: (_____). او كەپ كوم تورى

د سکون (تمیدا) نبیه وی، نوموری توری ته ساکن (تم شوپ) ویل کیبوی (نُثْ مُثْ).

او په هر ظای کې چې د دللت کوي چې دوهه توري یو په بل کې

۲- د صفتونه به ارد دلا؛ باته معلمه مانه لیا، د قاعده د تجدید کتاب ته ماجعه و شعر

ذال د تلفظ پر مهال بنائي د ژبي پاي بهره و وحئي ، خود زا ، د تلفظ پر مهال نه.

وايو: (أَذْ) (أَزْ) (يَذْرَوْتُكُمْ) (تَزْرَعُونَهُ) (الْلَّذِينَ) (رَعَمْتُمْ).

زا ، د صفيير(شپيلك) صفت لري(لكه خنگه چې مخکې ويل شوي دي ، ۳۳ مخ) او
غږي او رو که و وايو : (أَزْ)

د «ث» او «س» تو پير:

((ثا)) او ((سين)) يو تربله هماگه توپير لري کوم چې (ذال) او (زا) درلود ،
ئىكە سين د زال له مخرجە ، تلفظ كېرىي او د صفيير صفت لري: (أَسْ) (وَأَسْأَلْ) (سَأَلْ)
؛ په داسې حال کې چې (ثا) د (ذال) له مخرجە تلفظ كېرىي او د همس١ او رخاوت

صفت پکې خرگند دي: (أَثَّاقْلَثُمْ)

د ((ش)) او ((ج)) تو پير :

شين او جيم دواړه د ژبي له منځنى برخې خخه تلفظ كېرىي او په دواړو کې توپير
، په شين کې د همس او په جيم کې د جهر د صفت د شتون له امله دي .

او همدا رنگه د تفصي صفت د شين له ئانګنو خخه دي ؛ يعني د هغه د تلفظ پر مهال
، هوا د ژبي په منځنى برخه کې خپرېرىي ؛ نو حکكە د ژبي منځنى برخه د خولې له چت
سره نه نبلى ، او پريېردي چې هوا تيره شي او خپرې شي: (أشیاء) (أشیاء).

. په جيم کې ، د شدت صفت شته ؛ يعني د هغه د تلفظ پر مهال هوا حبس كېرىي او د غه

حالت په جيم کې خرگند دي ؛ کله چې وايو : (أَجْ) (أَجْرَمُوا) .

۱- همس په شونډو کې د وروغې په مانا دي او په تجويد کې د ساده بهير او د هغه د نه بندیدو

له امله د غړه د ضعف (تېټوالي) خخه عبارت دي او توري ئي عبارت دي له: (فَحَتَّةَ شَخْصٌ سَكَّتَ)

۲- جهر د غړد خواکمنتوپ او لوړ والي خخه عبارت دي چې لامل بي د توري په مخرج کې د
ساه (نفس) (بندوالي) (حبس) دي. جهر د همس ضد دي او توري بي د همس له تورو پرته د القبا
نور قول توري دي

د((ض)) او ((ظ)) توپیر:

ظا ، له پورتنيو مخکيو غابسونو د خوکو سره ژې د پاي دشاد نبستو په واسطه تلفظ
کيږي او په دي حالت کې ، د ژې پاي بهر راوئي ، خود ضاد ، مخرج د پورتنيو پلنوا
(آسياب) غابسونو سره موazi د ژې د څنډي له یو ځای کيدو خخه عبارت دي ؟ نو د
(ظا) مخرج د(ضاد) له مخرج خخه ليرې دي :

(أَظْ) (الْظَّلِيمُونَ) (أَظْلَمُ) (ظَهِيرَ) (ظَلَمَكَ).

(أَضْنَ) (وَالْأَضَالِلُونَ) (يُضِلُّ) أَضَلُّ (يَضْرِبُونَ).

او همدارنګه د ظا پر خلاف ، ضاد ، د استطالت د صفت لرونکي دي . استطالت -
چې د (ضاد) ځانګړياده پر غړو د فشار له امتداد خخه په قول مخرج کې عبارت دي
؛ یعنې د ضاد ، د تلفظ پرمهاں ، غړ ، د ژې قوله څنډه نغاري .

تمرین (۲)

[۱- د دوهم لوست تر لوستلو وروسته لاندینيو پوښتنو ته ځواب ورکړي

أ- صفتونه کوم کارونه سرته رسوي ؟

ب- د هغه تورو نومونه واخلي چې د رخاوت صفت لري .

ج- د لوست په مرسته د لاندینيو تورو صفتونه وتاکي :

ت، ح، خ، ص، ط، غ، ق، ر، ن.

د- د لومړي لوست او دوهم لوست په مرسته د لاندینيو تورو توپير د هغوي په

څلله ډله کې ووايast:

((ز)) او ((س)) ، ((ط)) او ((ت)) ، ((ء)) او ((ع)) ، ((ق)) او ((غ)).

۲- د لاندینيو سورتونو تلاوت ته پاملننه وکړي ؛ قول هغه صفتونه چې توري یو له بله
څخه بيلوي په هغوي کې شته او په ډير دقت په متن کې تورو ته پاملننه وکړي :

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالسَّمَاءُ ذَاتِ الْبَرُوجِ (١) وَالْيَوْمِ الْمَوْعِدِ (٢) وَشَاهِدٍ وَمَشْهُودٍ (٣) قُتِلَ
أَصْحَابُ الْأَخْدُودِ (٤) الْثَّارِ ذَاتِ الْوَقْدَةِ (٥) إِذْ هُمْ عَلَيْهَا فُطُورُ (٦) وَهُمْ عَلَىٰ مَا
يَفْعَلُونَ بِالْمُؤْمِنِينَ شُهُودٌ (٧) وَمَا نَقْمُوْمِنْهُمْ إِلَّا أَنْ يُؤْمِنُوا بِاللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ
(٨) الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ (٩) إِنَّ الَّذِينَ
فَتَشُوْأُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَشْوُبُوا فَلَهُمْ عَذَابٌ جَهَنَّمَ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلْخَرٍ يَقِ
(١٠) إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَاحٌ تَغْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنَهَارُ ذَلِكَ الْفَوْزُ
الْكَبِيرُ (١١) إِنَّ بَطْشَ رَبِّكَ لَشَدِيدٌ (١٢) إِنَّهُ هُوَ يُبَدِّيُ وَيُعِيدُ (١٣) وَهُوَ الْغَفُورُ الْوَدُودُ
(١٤) ذُو الْعَرْشِ الْمَجِيدُ (١٥) فَعَالَ لِمَاءِ يَدِهِ (١٦) هَلْ أَنْتَكَ حَدِيثُ الْمَحْمُودِ (١٧) فِرْعَوْنَ
وَنَمُودَ (١٨) بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي تَكْذِيبٍ (١٩) وَاللَّهُ مِنْ وَرَاءِهِمْ مُّحِيطٌ (٢٠) بَلْ هُوَ قُرْءَانٌ
مَجِيدٌ (٢١) فِي لَوْحٍ مَّحْفُوظٍ (٢٢)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالسَّمَاءُ وَالْطَّارِقِ (١) وَمَا أَدْرَكَ مَا الْطَّارِقُ (٢) الْتَّحْمُمُ الْثَّاقِبُ (٣) إِنْ كُلُّ
نَفْسٍ لَّمَّا عَلَيْهَا حَافِظٌ (٤) فَلَيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ مِمَّ خُلِقَ (٥) خُلِقَ مِنْ مَآءٍ دَافِقٍ (٦)
يَخْرُجُ مِنْ بَيْنِ الْأَصْلِبِ وَالثَّرَأْبِ (٧) إِنَّهُ عَلَىٰ رَجْعِهِ لَقَادِرٌ (٨) يَوْمَ تُبْلَى الْسَّرَّ آيُّرُ
(٩) فَمَالَهُ مِنْ قُوَّةٍ وَلَا نَاصِرٍ (١٠) وَالسَّمَاءُ ذَاتِ الْرَّجْعِ (١١) وَالْأَرْضِ ذَاتِ
الْصَّدْعِ (١٢) إِنَّهُ لَقَوْلٌ فَصْلٌ (١٣) وَمَا هُوَ بِالْهَبَلِ (١٤) إِنَّهُمْ يَكِيدُونَ كَيْدًا
(١٥) وَأَكِيدُ كَيْدًا (١٦) فَمَهِلِ الْكَافِرِينَ أَمْهَلُهُمْ رُؤَيَا (١٧)

دریم لوست

د ئىينو تورو احکام(حکمونه) :

الف: ساكن نون او تنوين:

مِنْ إِنْ لَنْ كُنْثُمْ يَنَأُونَ أَنْتَظِرُوا الْأَنْبِيَاءُ دُنْيَا
الْأَنْعَامَ عِنْدَ عَزِيزٍ (عَزِيزُنْ) غَفُورٌ (غَفُورُنْ) أَحَدُ (أَحَدُنْ)
أَرْوَاحًا (أَرْوَاحَنْ) أَغْلَالًا (أَغْلَالَنْ) مَلَائِكَةً (مَلَائِكَتَنْ)
غَاسِقٍ (غَاسِقَنْ) حَاسِدٍ (حَاسِدَنْ) خُسْرٍ (خُسْرَنْ)

ساكن نون کيادي شي په حرف کې راشي: (من، إن، لن) او په نوم کې: (عند،

الأنباء، الأنبياء) او په فعل کې: (كىنثم، يناؤن، أنتظروا).

او تنوين ، يوزايد ساكن نون دې چې تلفظ کيږي خونه ليکل کيږي او يواخي په اسم

کې راشي: (عَزِيزٌ، غَفُورٌ، أَحَدٌ، أَرْوَاحًا، غَاسِقٍ...).

ساكن نون او تنوين خلور حکمونه لري:

۱ - اظهار ۲ - إذعام ۳ - قلب ۴ - إخفا.

اولاً: اظهار

د اظهار موخه ، د نون روښانه او خرگند تلفظ کول دي ؛ بيله دې چې غنه ورکړل شي .

دغه حالت ، په شپړو تورو کې واقع کيږي : همزه ، ها ، عين ، حا ، غين ، خا .

د اظهار بیلگی او مثالونه :

أ— د ساکن نون مثالونه:

مَنْ هَدَى اللَّهُ	مَنْ أَعْطَى	يَئُونَ	إِنْ أَرَدْتُمْ	مَنْ أَمَنَ
مِنْ هَادِ	الْأَنْهَرُ	إِنْ عَلِمْتُمْ	مَنْ هَلَكَ	مِنْ عَمِلٍ
مِنْ عَلَقٍ	أَنْعَمْتَ	مَنْ حَمَلَ	فَمَنْ حَاجَكَ	مِنْ حَكِيمٍ
تَسْحِيْثُونَ	مِنْ غِلٍّ	مِنْ غِسْلِينِ	مِنْ غَيْرِ كُمْ	فَسَيِّئُغَضُّونَ
مَنْ حَشِّيَ	فَإِنْ خَفْتُمْ	مِنْ خَيْرٍ	الْمُنْخِنَةُ	

ب— د تنوین مثالونه:

لَأَيِّ يَوْمٍ أُجْلَتْ	شَيْئًا إِدًا	وَجَتَتِ الْفَافَا
جُرُوفٌ هَارِ	سَلَامٌ هَادِ	لِكُلِّ قَوْمٍ هَادِ
أَجِرًا عَظِيمًا	فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ	وَاسِعٌ عَلِيمٌ
تِجَتَرَةً حَاضِرَةً	نَارًا حَامِيَةً	عَزِيزٌ حَكِيمٌ
بِقُرْءَانٍ غَيْرِ مَمْنُونٍ	أَجْزٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ	وَرَبٌّ غَفُورٌ

ثانياً: ادغام

دادغام موحه، د ساكن نون او تنوين ننه ايستل په ورپسي توري کې ده . په داسي بنه چې نون اصلًا تلفظ نه شي ؛ خو وروستي توري د تشدید (—) سره وویل شي .

دغه حالت هغه مهال واقع کيربى چې له هغوي وروسته د (يېڻُونَ) د
شپړگونو تورو خخه يو وي ؟

يعني: يا ، را ، ميم ، لام ، واو ، نون.

دغه ادغام پر دوه ډوله دي:

— ادغام له ځنه سره ؛ په خلورو تورو کې: يا ، واو ، ميم ، نون.

— ادغام بېله ځنه ؛ په دوو تورو کې: لام ، را.

د بيلگي په توګه:

(منْ يَعْمَلُ) دادغام په صورت کې وايو: (مَيَعْمَلُ).

(منْ وَلَدِ) دادغام په صورت کې وايو: (مَوْلَدِ).

(وَأَنْ لَوْ) دادغام په صورت کې وايو: (وَأَلَّوْ).

(خَيْرَ أَيْرَهُ) دادغام په صورت کې وايو: (خَيْرَ يَرَهُ).

(قَوْلُ مَعْرُوفٌ) دادغام په صورت کې وايو: (قَوْلَ مَعْرُوفٌ).

اوسم ادغام بيلگو ته پاملننه وکړي:

أ— د ساکن نون مثالونه :

لَنْ يَقْدِرَ	مَنْ يَعْمَلْ	مَنْ يَشَاءُ	إِنْ يَكُونُوا
مِنْ وَرَثَةٍ	مِنْ وَلَدٍ	مِنْ وَجْدَنَا	مِنْ وَاقِ
مِنْ مَلَكٍ	فَمِنْ مَالَكْ	مِنْ مَسَدٍ	مِنْ مَالٍ
لَنْ تَذْخُلُهَا	لِمَنْ تُرِيدُ	إِنْ شَاءُ	مِنْ نَدِيرٍ

وَلَكِنْ لَا يَعْلَمُونَ	وَأَنْ لَوِ	أَنْ لَنْ	مِنْ لَدْنَهُ
مِنْ رَبِّهِمْ	أَنْ رَءَاهُ أَسْتَغْنَى [عَنْ رَبِّهِمْ]	أَنْ رَءَاهُ أَسْتَغْنَى [عَنْ رَبِّهِمْ]	

ب— د تنوين مثالونه :

وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ	خَيْرٌ وَأَبْقَى	وَوَالِدٌ وَمَا وَلَدَ	خَيْرًا يَرَهُ
يَوْمَئِذٍ نَّاعِمَةٌ	قَوْلًا مَعْرُوفٌ	كُلَّا ثَمَدٌ	صُحْفًا مُطَهَّرَةٌ

عِيشَةٌ رَّاضِيَةٌ	غَفُورٌ رَّحِيمٌ	هُمَزَةٌ لَمَرَةٌ	مَالًا لَبَدَأً
من رسول	[عن ربهم]	أن رءاه أستغني	من ربهم

د ورته ، همجنسو او يو بل ته نزدي تورو د قاعدي پيژندنه :

كه د عربي تورو خخه دوه توري يو تربله سره يو خاي شي د يو بل په نسبت له
لاندينېو خلورو حالتو خخه د يوه درلودونکي دي :

- دواړه متماثل(د يو بل په شان) دي .

- دواړه متجانس(له يوه جنسه) دي .

- دواړه متقارب(يو تربله تردي) دي .

- دواړه متبا عد (يو له بله ليري) دي.

کوممهال چې دوه توري په مخرج او صفت کې يووالې ولري ، متماثل(د يو بل په
شان) بهوي ؛ لکه: با او با ، ميم او ميم ، لام او لام. مثال :

(أَذْهَبِ بِكِتَابِيْ) (قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ) (وَ كَمْ مِنْ مَلَكٍ)

او هرمهال چې په مخرج ، کې يووالې ولري او په صفت کې مختلف وي ؛ متجانس
(هم جنس) گنيل کيږي ؛ لکه: تا او طا ، قاف او کاف ، ثا او ذال. مثال:

(فَامَنَتْ طَائِفَةٌ) (نَخْلُقُكُمْ) (يَلْهَثُ ذَلِكَ).

ددواړو ډولو متماثل او متجانس حکم ، ادغام دي .

او هرمهال چې په مخرج کې يو بل ته نزدي او په صفت کې مختلف وي ، متقارب
(يو بل نزدي) بهوي .

په حفص کې اصل ، په دې ډول کې ، د ادغام نشتولې دي ، مګر په ئينو خانګرو
حالتونو کې يې ادغام شتون لري . لکه د ساکن نون ادغام په ميم او واو کې ، د لام

ادغام په را کې . د متقاربو تورو مثال: (قَدْ سَمِعَ اللَّهُمْ) (وَ لَقْدْ جَاءَهُمْ) (إِذْ تَأْتِيهِمْ)

په حفص کې د ادغام شرط ، د مخکيني توري سکون دي ، خود حرکت
درلودلو په صورت کې ادغام نه کيږي ؛ سره ددي چې نور ادغام کوي او هغه ته
کبير ادغام(سترادغام) وايبي ؛ لکه:

(سلکُمْ) (الرَّحِيمِ مَلِكِ) (يُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ).

[او کله چې د دوو تورو منځ یو له بله ليري وي ؛ متبعاد (يو له بله ليري) به وي.

مثلاً: با او لام ، نون او ها ، عين او فا . مثال: (فُنْبَلَى) (الآنَهُرُ) (تَغْفُوا) .]

تمرین (۳)

[۱- د لوست تر لوستلو وروسته لاندینیو پونښتو ته څواب ورکړي:

أ - د ساکن نون او تنوین تر منځ تو پیر خهدې ؟

ب - د ساکن نون او تنوین د اظهار لپاره د هريوه په اړه دوه مثاله وړاندې کړي.

ج - اظهار او ادغام تعريف کړي.

د - ادغام بیله غټه په کومو تورو کې دي ؟ مثال ووا ياست.

ه - دوه متمائیل او متجانس توري په کوم شرط ادغام کېږي ؟

و - لاندینی مثالونه د اظهار او ادغام لپاره دي ، هر یو و پاکي :

کَانَتْ تَأْتِيهِمْ، عَذَابٌ أَلِيمٌ، أَنْ لَنْ، عَدُوُّ الْكَمْ، أَزْوَاجًا حَيْرًا، وَاغْلُظْ

عَلَيْهِمْ، إِذْظَلَمُوا، حَقٌّ مَعْلُومٌ، أَنْ يَدْخُلَ، مِنْ عَذَابٍ [.

۲- اوس ، ددغه سورت تلاوت ته په غور ښیلو سره هغه ځایونو ته پاملننه و کړي

چې د هغوي لاندې کربنه ایستل شویده

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يُسَيِّحُ اللَّهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحِمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ

شَيْءٍ قَدِيرٌ (۱) هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ فَمِنْكُمْ كَافِرٌ وَمِنْكُمْ مُؤْمِنٌ وَاللَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ

بَصِيرٌ (۲) خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ وَصَوَرَ كُمْ فَأَحْسَنَ صُورَ كُمْ وَإِلَيْهِ

الْمَصِيرُ (۳) يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا تُشَرِّوْنَ وَمَا تُعْلِمُونَ وَاللَّهُ

عَلِيهِمْ بِذَاتِ الْقُدْسِيَّةِ (۴) (دا سورت تراخره په قرآنکریم کې و لوی)

څلورم لوست

د ئینو تورو احکام (حکمونه)

د ساکن نون او تنوین نور احکام: قلب او اخفا

ثالثاً: قلب

د قلب خخه مقصد ، د ساکن نون تبدیلول په میم دې او د غه میم په ورپسې توري
کې د غُنه سره اخفا کېږي (پتیږي) .

دغه حالت یواحې د (با) سره صورت نیسي؛ مثلاً:

(منْ بَحْل) وايو: (مَمْبَحْل).

(سَمِيعُ بَصِيرٌ) وايو: (سَمِيعُمْبَصِيرٌ).

(مُنْظَرٌ بَصِيرٌ) وايو: (مُنْظَرٌمْبَصِيرٌ).

(زَوْجُ بَهِيجٌ) وايو: (زَوْجِمْبَهِيجٌ).

(مَشَاءِبِنِيمٌ) وايو: (مَشَائِمْبِنِيمٌ).

(أَنْبَأَك) وايو: (أَمْبَأَك).

رابعاً: اخفا

دا خفا مقصد ، د ساکن نون او تنوین پقول په ورپسې توري کې دې په
داسې ډول چې درجه يې د اظهار او ادغام تر منځ وي؛ په دې شرط چې پر غُنه
محافظت وشي.

دغه حالت ، هغه مهال دې چې د ساکن نون او تنوین ، خخه و روسته د الفباد
نورو تورو خخه یو توري قرار و نیسي چې نوموري توري پنځلس توري دي او د
لاندینې بېت په اولو کلماتو کې وينو:

صف ذاڭنا كەم جادا شەخچىن قىسىما دۇم طېپىبا زىدە فى ٿئى پىشى ظالىما ۱

او س د اخفا بىلگۈ تەپاملىرنە و كىرى:

أ - د ساكن نون مثالونە:

مَنْصُورًا	عَنْ صَلَاتِهِمْ	مِنْ صَلْصَالٍ	يَنْصُرُكُمْ	مَنْذِرٌ	مِنْ ذَهَبٍ
الْأُثْنَى	مَنْ شَرَّقَ	مَنْ شَرَّقَ	مَنْ شَقَّلَتْ	يَنْكُثُونَ	مَنْ كَانَ
أَنْجَئُكُمْ	إِنْ جَاءَكُمْ	زَنْجِيلَاً	وَمَنْ جَاهَدَ	مِنْ كِتَابٍ	وَمَنْ جَاهَدَ
إِنْشَاءٌ	لِمَنْ شَاءَ	أَنْشَرَهُ	مِنْ شَرِّ	مِنْ قَبْلٍ	مِنْ شَرِّ
أَوْ أَنْقُصُنْ	فَإِنْ قَاتَلُوكُمْ	يَنْقِلِبُ	مِنْ قَبْلٍ	نَسَىكُمْ	أَنْ سَيَكُونُ
أَنْدَادًا	عِنْدَ	أَنْ دَعْوَتُكُمْ	مِنْ دُونِ	فَإِنْ طَبَنَ لَكُمْ	[مِنْ سِخْرِهِمْ]
تَنْطِقُونَ	أَنْطَلِقُوا	مِنْ طَبِيبَاتِ	مِنْ طَبِيبَاتِ	مِنْ طَبِيبَاتِ	أَنْ سَيَكُونُ

۱ - مقصىد دغە حروف دى: ۱- ص ۲- ذ ۳- ث ۴- ك ۵- ج ۶- ش ۷- ق ۸- س
۹- د ۱۰- ط ۱۱- ز ۱۲- ف ۱۳- ت ۱۴- ض ۱۵- ظ

أَنْزَلْنَا	تَنْزِيلٌ	إِنْ زَعَمْتُمْ	مِنْ زَقُومٍ
يُنْفِقُونَ	مُنْفَكِينَ	فَإِنْ فَاعُوا	مِنْ فِئَةٍ
أَنْثُمْ	كُنْثُمْ	وَإِنْ تَتَوَلَّوْا	مَنْ تَابَ
مِنْ ضُرِّ	مَنْضُودٍ	مَنْ ضَلَّ	مِنْ ضَرِيعٍ
فَانْظُرْ	أَنْظَرْنِي	مَنْ ظَلَمْ	مِنْ ظَهِيرٍ

ب - د تنوين مثالونه :

رِحَاحاً صَرْصَرًا	ظِلِّيْذِيْ ثَلَاثِ	مُطَاعِيْثَمْ	كِرَامًا كَاتِبِيْنَ
جُبَّا جَمَّا	رَسُولًا شَاهِدًا	كُثُبَ قَيْمَةً	فَوْجَ سَالَهُمْ
دَكَّادَكَّا	شَرَابًا طَهُورًا	نَفْسًا زَكِيَّةً	خَالِدًا فِيهَا
ظِلَّا ظَلِيلًا	قِسْمَةً ضِيَّزِي		نِعْمَةً ثُجَرَى

تمرين (٤)

[١- لاندىنييو پونېتنو ته حواب ورکړي:

أ- قلب تعريف کړي او وواياست چې په خه حالت کې صورت نیسيي؟

ب- د قلب په حالت کې ، خو عمله سره رسېږي؟

ج- اخفا خه شي دي؟ په خو تورو کې اخفا کېږي؟ نومونه بې واخلی

د- د « صِفَّ ذَانَنا ... الْخ » بیت په يادو زده کړي]

[٢- اوس ، ددغه سورت تلاوت ته په غورې نیولو سره هغه ځایونو ته پاملننه وکړي، چې قلب او

اخفا صورت نیولي دهغوي لاندي کربنه ايسټل شویده

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ لِمَ شَرَحْتُ مَا أَحَلَ اللَّهُ لَكَ تَبَغْشِي مَرْضَاتٍ أَرْوَاجِلَكَ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

(١) قَدْ فَرَضَ اللَّهُ لَكُمْ تَحْلِةً أَيْمَانِكُمْ وَاللَّهُ مَوْلَانِكُمْ وَهُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ (٢) وَإِذْ

أَسْرَ النَّبِيَّ إِلَى بَعْضِ أَرْوَاجِهِ حَدَّيْنَا فَلَمَّا نَبَأَتْ بِهِ وَأَطْهَرَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ عَرَفَ بَعْضَهُ

وَأَعْرَضَ عَنْ بَعْضِ فَلَمَّا نَبَأَهَا بِهِ قَالَتْ مَنْ أَنْبَأَكَ هَذَا قَالَ نَبَأْنِي الْعَلِيمُ الْخَبِيرُ (٣)

إِنَّ تَغُوبَا إِلَى اللَّهِ فَقَدْ صَغَتْ قُلُوبُكُمَا وَإِنْ تَظَاهِرَا عَلَيْهِ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ مَوْلَاهُ وَجِبْرِيلُ

وَصَالِحُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمَلَائِكَةُ بَعْدَ ذَلِكَ ظَهِيرٌ (٤) عَسَى رَبُّهُ إِنْ طَلَقْنَّ أَنْ

يُبَدِّلَهُ أَرْوَاجًا خَيْرًا مِنْكُنَّ مُسْلِمَاتٍ مُؤْمِنَاتٍ قَاتِلَنَاتٍ تَبِيَّنَاتٍ عَلِيدَاتٍ

سَيِّحَاتٍ ثَبِيَّاتٍ وَأَنْكَارًا (٥) يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءامَنُوا قُوَا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيَّكُمْ نَارًا

وَقُوْدُهَا الْتَّنَاسُ وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهِمَا مَلَائِكَةٌ غِلَاظٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمْرَهُمْ

وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمِنُونَ (٦) يَا أَيُّهَا الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَعْتَزِرُو أَلْيَوْمَ إِنَّمَا تُحْزَنُونَ مَا كُنْشَمْ

تَعْمَلُونَ (٧) يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءامَنُوا تُوبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَصُوْحًا عَسَى رَبُّكُمْ أَنْ يُكَفِّرَ

عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيُدْخِلُكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ يَوْمَ لَا يُنْحَرِي اللَّهُ

النَّبِيَّ وَالَّذِينَ ءامَنُوا مَعَهُ وَنُورُهُمْ يَسْعَى بَيْنَ أَنْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَتَيْمَ لَنَا

نُورَنَا وَأَغْفِرْ لَنَا إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (٨) يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ جَاهِدُ الْكُفَّارَ

وَالْمُنَافِقِينَ وَأَغْلَظُ عَلَيْهِمْ وَمَا وَلَهُمْ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمُصِيرُ (٩) ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا

لِلَّذِينَ كَفَرُوا أَمْرَأَتُ نُوحَ وَأَمْرَأَتُ لُوطٍ كَانَتَا تَحْتَ عَنْدَنِينِ مِنْ عِبَادَنَا صَالِحِينِ

فَخَاتَاهُمَا فَلَمْ يُعْنِيَا عَنْهُمَا مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَقِيلَ آدْخِلَا الْتَّارَ مَعَ الْأَذْجِيلِينَ (١٠)

وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِلَّذِينَ ءامَنُوا أَمْرَأَتَ فِرْعَوْنَ إِذْ قَالَتْ رَبِّ أَبْنَ لَيْ عِنْدَكَ بَيْتًا فِي

الْحَيَّةِ وَنَجَّنِي مِنْ فِرْعَوْنَ وَعَمَلِهِ وَنَجَّنِي مِنْ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ (١١) وَمَرِيمَ أَبْنَتْ

عِمْرَانَ الَّتِي أَحْصَسَتْ فَرَجَهَا فَنَفَخْنَا فِيهِ مِنْ رُوْحِنَا وَصَدَقَتْ بِكَلِمَاتِ رَبِّهَا

پنځم لوست

د ځینو تورو احکام (حکمونه)

ب: ساکن میم

أَمْ	إِنْكُمْ	أَنْتُمْ	يَمْحُكُ اللَّهُ	يَمْحَقُ	أَمْرًا
هُمْ	يَمْشُونَ	أَمْعَاءَهُمْ	أَمْلَى لَهُمْ	أَمْنَا	

که پورتیبو کلمو ته ، پاملننه وکړو وينو چې ساکن میم ، کله په حرف کې رাখی
لكه (أَمْ) او کله په اسم کې لکه: (أَمْرًا) (أَمْنَا) (هُمْ) او کله هم په فعل کې
راخی لکه: (يَمْشُونَ) (أَمْلَى) (يَمْحَقُ) (يَمْحُكُ اللَّهُ) .

کیدای شې د کلمې په منځ کې وي؛ لکه: (يَمْشُونَ) (أَمْرًا) ، یاد کلمې په آخر
کې؛ لکه (هُمْ) (أَنْتُمْ) .
ساکن میم درې حکمه لري:

۱- ادغام ۲- اخفا ۳- اظهار

اولاً: ادغام

ساکن میم یواخې په میم کې ادغام کېږي؛ لکه: (أَمْ مَنْ) (وَمِنْهُمْ مَنْ) (كَمْ مِنْ)
(لَهُمْ مَغْفِرَةً)

ثانياً: اخفا

ساکن میم یواخې په ((با)) کې اخفا کېږي؛ مثال:

(هُمْ بَارِزُونَ) (كَلْبُهُمْ بَاسِطٌ) (إِنَّ رَبَّهُمْ بِهِمْ) .

ثالثاً: اظهار

ساكن مىم ، دالفبا په نورو تولو شىپرو يىشت تورو كې اظهار كىرىي (خىگند ويل كىرىي) . بىلگى كې پەرلە پسى توگە پەلاندىنيي جدول كې كتلايى شى:

أَمْ أَمِئْشُمْ	يَمْتَزُونَ	فِي دَارِ كُمْ ثَلَاثَةٍ	أَنَّ لَهُمْ جَهَنَّمْ
أَمْ حَسِبْشُمْ	أَمْ خُلِقُوا	الْحَمْدُ لِلَّهِ	تَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ
أَمْ رَأْشُمْ	رَمَّرَا	ثُمَسُونَ	يَمْشُونَ
أَمْعَاءُهُمْ	وَأَمْضُوا	وَأَمْطَرَنَا	هُنْ صَاغِرُونَ
أَمْعَاءُهُمْ	لَهُمْ غُرْفَتٌ	وَهُمْ فِيهَا	أَمْ قَوْمٌ تَبَعٍ
إِنَّهُمْ كَانُوا	أَمْ لَهُمْ	وَهُمْ نَائِمُونَ	يَمْهُدوُنَ
أَمْوَاتًا	لَعَلَّهُمْ يَذَكَّرُونَ		

ج: تشدييد (شدّ) لرونكى مىم او نون

أَمَّا	دَمَرْنَاهُمْ	ثُدَمِرْ	هَمَتْ	لَمَّ	تَطْنُونَ	الْجَنَّةَ	إِنَّ	مَنَّا	إِنَّكُمْ	لَا قَطْعَنَّ	الْجَنَّةَ	إِنَّ	مَنَّا	يَمْتَزُونَ	فِي دَارِ كُمْ ثَلَاثَةٍ	أَنَّ لَهُمْ جَهَنَّمْ
هَمَازِ	دَمَرْنَاهُمْ	ثُدَمِرْ	هَمَتْ	لَمَّ	تَطْنُونَ	الْجَنَّةَ	إِنَّ	مَنَّا	إِنَّكُمْ	لَا قَطْعَنَّ	الْجَنَّةَ	إِنَّ	مَنَّا	يَمْتَزُونَ	فِي دَارِ كُمْ ثَلَاثَةٍ	أَنَّ لَهُمْ جَهَنَّمْ
هَمَّ	دَمَرْنَاهُمْ	ثُدَمِرْ	هَمَتْ	لَمَّ	تَطْنُونَ	الْجَنَّةَ	إِنَّ	مَنَّا	إِنَّكُمْ	لَا قَطْعَنَّ	الْجَنَّةَ	إِنَّ	مَنَّا	يَمْتَزُونَ	فِي دَارِ كُمْ ثَلَاثَةٍ	أَنَّ لَهُمْ جَهَنَّمْ
هَمَّ	دَمَرْنَاهُمْ	ثُدَمِرْ	هَمَتْ	لَمَّ	تَطْنُونَ	الْجَنَّةَ	إِنَّ	مَنَّا	إِنَّكُمْ	لَا قَطْعَنَّ	الْجَنَّةَ	إِنَّ	مَنَّا	يَمْتَزُونَ	فِي دَارِ كُمْ ثَلَاثَةٍ	أَنَّ لَهُمْ جَهَنَّمْ
هَمَّ	دَمَرْنَاهُمْ	ثُدَمِرْ	هَمَتْ	لَمَّ	تَطْنُونَ	الْجَنَّةَ	إِنَّ	مَنَّا	إِنَّكُمْ	لَا قَطْعَنَّ	الْجَنَّةَ	إِنَّ	مَنَّا	يَمْتَزُونَ	فِي دَارِ كُمْ ثَلَاثَةٍ	أَنَّ لَهُمْ جَهَنَّمْ

پورتنيو کلمو ته په پاملننه ، وينو چې مشدّد(شدّ لرونکې) ميم او نون ، كله

په حرف کې رائي ؛ لكه : (إِنَّ) (ثُمَّ)

او كله په اسم کې ؛ لكه: (مَّا) (الْنَّاسِ) (هَمَّازٍ) او كله په فعل کې رائي

لكه: (تَظْئِونَ) (دَمَرَنَاهُمْ) .

- خيني وخت د کلمې په منځ کې ليدل کيربي ؛ مثال:

(تَظْئِونَ) (الْنَّاسِ) (الْحَجَّةَ) (هَمَّازٍ) (دَمَرَنَاهُمْ) .

- ياد کلمي په آخر کې :

(إِنَّ) (لَا قَطَعَنَّ) (هَمَّ) (ثُمَّ) .

مشدّد نون او ميم-چې په هر خای کې واقع شي - د دوو حرکتونو په اندازه

، غنّه ورکول کيربي.

تمرین (۵)

[۱- خپل معلومات و ازموی :

أ- ساكن ميم خو حكمه لري؟ د هريوه لپاره دوه ، دوه مثالونه ووايast.

ب- له لاندينيو مثالونو خخه د هريوه لپاره مورد وتياكى ؛

وَهُمْ عَلَىٰ، لَمْ يَثُوبُوا، رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ، وَمِنْكُمْ مُّؤْمِنُونَ، إِنَّمَا، فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى،
طَلَقَكُنَّ، هُمْ مِنْ، فَأَنذِرْ، لَمَّا سَمِعُوا أَلَّذِكْرَ.

ج- د غنّه مقدار خومره دي ؟

د- آيا کيداي شي چې مشدّد ميم او نون د کلمې په پېل کې وي ؟ ولې ؟]

۲- اوس ، ددغه سورت تلاوت ته په غوبنيولو سره هغه خاينونه پاملننه وکړي

چې دهغوي لاندې کربنه ايستل شويده ، ساكن ميم او مشدّد(شدّ لرونکې) ميم او
مشدّد نون په نښه کړي

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سَأَلَ سَابِلٌ بِعَذَابٍ وَاقِعٍ (۱) لِلَّكَ أَفْرِينَ لَيْسَ لَهُ دَافِعٌ (۲) مِنْ اللَّهِ ذِي الْمَعَارِجِ
 (۳) تَعْرُجُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةً (۴)
 فَاصْبِرْ صَبِرًا جَمِيلًا (۵) إِنَّهُمْ يَرَوْنَهُ وَبَعِيدًا (۶) وَنَزَلَهُ قَرِيبًا (۷) يَوْمَ تَكُونُ السَّمَاءُ
 كَالْمَهْلِ (۸) وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ (۹) وَلَا يَسْأَلُ حَمِيمٌ حَمِيمًا (۱۰)
 يُبَصِّرُونَهُمْ بَوْدُ الْمُجْرِمِ لَوْ يَفْتَدِي مِنْ عَذَابٍ يَوْمٍ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ (۱۱) وَصَاحِبِتِهِ وَأَخْيَهِ
 (۱۲) وَفَصِيلَتِهِ الَّتِي شَوَّهَ (۱۳) وَمَنْ فِي الْأَرْضِ حَمِيمًا ثُمَّ يُنْجِيهِ (۱۴) كَلَّا
 إِنَّهَا لَظَى (۱۵) نَزَاعَةً لِلشَّوَّى (۱۶) تَدْعُوا مِنْ أَبْرَزِ وَتَوْلَى (۱۷) وَجَمِيعَ فَلَوْعَى (۱۸) إِنَّ
 الْأَنْسَلَنَ خُلُقَ هَلْوَعًا (۱۹) إِذَا مَسَّهُ الْشَّرُّ جَزْوَعًا (۲۰) وَإِذَا مَسَّهُ الْخَيْرُ مَثْوَعًا (۲۱) إِلَّا
 الْمُصَلِّيَنَ (۲۲) الَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ دَآئِمُونَ (۲۳) وَالَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ
 مَّغْلُومٌ (۲۴) لِلْسَّابِلِ وَالْمَحْرُومِ (۲۵) وَالَّذِينَ يُصَدِّقُونَ بِيَوْمِ الدِّينِ (۲۶) وَالَّذِينَ
 هُمْ مِنْ عَذَابِ رَبِّهِمْ مُشْفِقُونَ (۲۷) إِنَّ عَذَابَ رَبِّهِمْ غَيْرُ مَأْمُونٍ (۲۸) وَالَّذِينَ هُمْ
 لِفَرْوَجِهِمْ حَلَفِظُونَ (۲۹) إِلَّا عَلَى أَرْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ
 مَلُومِينَ (۳۰) فَمَنْ أَبْتَغَى وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْغَادُونَ (۳۱) وَالَّذِينَ هُمْ
 لِأَمَانَتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاغُونَ (۳۲) وَالَّذِينَ هُمْ يَشَهِّدُونَ لَهُمْ قَائِمُونَ (۳۳) وَالَّذِينَ
 هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ (۳۴) أُولَئِكَ فِي جَنَّاتٍ مُكَرَّمُونَ (۳۵) فَمَالِ الَّذِينَ
 كَفَرُوا أَقْبَلَكَ مُهْطِعِينَ (۳۶) عَنِ الْأَيْمَانِ وَعَنِ الشِّمَاءِ عَزِيزِينَ (۳۷) أَيْطَمَعُ كُلُّ
 أَمْرِيٌّ مِنْهُمْ أَنْ يُدْخِلَ جَنَّةَ نَعِيمٍ (۳۸) كَلَّا إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِمَّا يَعْلَمُونَ (۳۹) فَلَا
 أُقْسِمُ بِرَبِّ الْمَشَارِقِ وَالْمَغارِبِ إِنَّا لَقَدْرُونَ (۴۰) عَلَى أَنْ تُبَدِّلَ خَيْرًا مِنْهُمْ وَمَا
 نَحْنُ بِمَسْتَبُوقِينَ (۴۱) فَذَرْهُمْ يَخُوضُوا وَيَلْعَبُوا حَتَّىٰ يُلْقَوْا يَوْمَهُمْ الَّذِي يُوعَدُونَ
 (۴۲) يَوْمَ يَخْرُجُونَ مِنَ الْأَجْدَاثِ سِرَاعًا كَأَنَّهُمْ إِلَى نُصُبٍ يُوْفَضُونَ (۴۳)
 خَالِشَعَةً أَبْصَرُهُمْ تَرَهَقُهُمْ ذَلِكَ الْيَوْمُ الَّذِي كَانُوا يُوعَدُونَ (۴۴)

شپږم لوست د Ҳينو تورو احکام (حکمونه)

د ((را))

((را)) دوه حالته لري:

- ۱ - کيداي شي د ، ضمه (ر) يا فتحه (ر) يا کسره (ر) په توسه حرکت ولري.
- ۲ - کيداي شي ساكن وي ؛ او له ضمه (.....ر) وروسته وي ، يا له فتحه (.....ر) وروسته وي ، او يا له کسره (.....ر) وي.

په دي ټولو حالتونو کې ، کيداي شي د کلمې په پېل ، مبنئ او يا آخر کې واقع وي که ((را)) مفتوح (زور لرونکي) ، مضموم (پيښ لرونکي) او يا ساكن (تم) وي ، او له فتحي او يا ضمي وروسته راغلي وي ؛ تفحيم کيږي بې له کوم توپيره که د کلمې په پېل کې وي ، يا مبنئ کې وي ، او ياد کلمې په آخر کې وي.

رُبَّمَا، رُزْقُوا سَنَفْرُغُ، عُرْبًا وَنَمِيرُ أَهْلَنَا وَنَحْشُرُ الْمُجْرِمِينَ
 رَءُوفٌ، رَحِيمٌ يَرْوَنَهُ، خَرَجُوا صَبَرَ، وَغَفَرَ
 الْقُرْءَان، يُرْزَقُونَ، تُؤْجِي فَاهْجُرُ، وَأَنْطُرُ
 الْعَرْشِ، الْأَرْضَ، مَرْضَى فَلَاتَقْهَرُ، فَلَاتَنْهَرُ

۱ - د کلمې په پېل کي د ساکني ((را)) د واقعیت خخه مقصد ، د هغې شتون تروصلې همزه وروسته دي چې په بشپړه توګه تفحيم کيږي لکه:

«زې أز جمۇن»، «ئەم أز جمۇغ» «لەكەم أز جمۇغا».

۲ - تفحيم ؛ يعني ، غلیظ او د کول دي چې باید د تفحيم توري د تلفظ په وخت کې ، زې به پورته لاره شي تر خود خولي توله فضا له غې د که شي. او ترقیق د تفحيم پر عکس دي

په داسې حال کې چې((را)) مکسوره وي ؛ که په پېل کې وي ، که په مینځ کې
وي او یا که د کلمې په آخر کې وي ترقیق کېږي ؛ مثال:

رِحَالٌ، رِزْقًا	قَرِيبٌ، ثُرِيدُونَ	وَالْفَجْرِ وَلَيَالٍ عَشْرٍ
مُدَّكِرٌ، نَاصِرٌ، مُقْتَدِرٌ		فِرْعَوْنَ، مِرْبَةٍ، الْإِرْبَةٍ
		الْطَّيْرَ، أَلْسَيْرَ، خَيْرٌ، يَسِيرٌ، قَدِيرٌ

ه: ((لام))

لام، په (الله) (أَللَّهُمَّ) جلاله لفظونو کې که تر مخه بي فتحه یا ضمه وي ؛ تفحيم
کېږي ، او که تر مخه بي کسره وي ؛ ترقیق کېږي . لاندینيو مثالونو ته پاملننه وکړي:

شَاءَ اللَّهُ	سَمِعَ اللَّهُ	قَالَ اللَّهُ
رُسُلُ اللَّهُ	يَجْمَعُ اللَّهُ الرُّسُلَ	قَالُوا اللَّهُمَّ
مَا يَفْتَحِ اللَّهُ	بِسْمِ اللَّهِ	اللَّهُ

خو((لام)) - أـل - په نورو کلمو کې - پـرته له جلاله لفظ خـخه - پـردوه ډـوله دـې:
۱- یو ډـولـې چـې نـه تـلفـظـ کـېـږـيـ ، دـدـېـ سـرهـ پـهـ وـرـپـېـ تـورـيـ کـېـ اـدـغـامـ کـېـږـيـ ؛

لـکـهـ: أـلـشـمـسـ، أـلـنـاسـ، أـلـطـاـمـ، أـلـرـحـمـ، أـلـرـحـيمـ.

دـغـهـ ډـولـ تـهـ ((شـمـسـيـ لـامـ)) وـائـيـ ؛ دـاـنـومـ اـيـنسـوـونـهـ دـ((شـمـسـ = لـمـ)) دـکـلمـېـ لـهـ اـملـهـ
دهـ اوـ دـ شـدـ(-) دـ نـبـېـ پـهـ توـسـهـ چـېـ پـهـ وـرـپـېـ تـورـيـ اـيـنسـوـولـ کـېـږـيـ ، پـیـژـنـدـلـ کـېـږـيـ .

۲- بل ھولئي چې ساکن تلفظ کيږي ؛ لکه: **الْقَمَرُ، الْعَلِيُّمُ، الْخَبِيرُ، الْقَوْلُ،**

بِالْمَعْرُوفِ

دي ھول ته ((قمری لام)) وائي ؛ چې د ((قمر = سپورډي)) کلمې پوري اړه لري
او د پیژندنې نښه یې په ورپسې توري باندې د شد () نشتوالي دې.
قمری توري په لاندیني مجموعه کې ليدل کيږي:

«إِنْجَ حَجَّكَ وَحَفَ عَقِيمَةُ»

١٤١٣٢١١٠ ٩٨٧ ٢٥٤ ٣٢١

(اود الفبا نور توري شمسی توري دي)

تمرین (۲)

[۱- خپل خان و ازموی:

أ— د ((را)) حالتونه وشمیري او په تفحیم او ترقیق کې د هر یو حکم
ووایاست.

ب— لاندیني مثالونه تفحیم کيږي که ترقیق کيږي؟ ولې؟

قرطاس ، مرضات ، أسر ، المتصير ، نورهم ، لأنهر ، كفروا ، أم رتابوا ،
ربى ، يغفر لككم ، لناقور ، لثار ، أمرهم .

ج— په کومو حالتونو کې ((لام)) تفحیم کيږي؟

د— د ((شمسی لام)) د تورو نومونه واخلي ؛ آيا کولي شې د هر یو لپاره
مثال ووایاست []

۲— اوس ، ددغه سورت تلاوت ته په غوبنيولو سره ((را)) او ((لام)) ته
پاملننه وکړي .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ (١) قُمْ فَأَنْذِرْ (٢) وَرَبِّكَ فَكَبِّرْ (٣) وَشِيَابَكَ فَطَهِرْ (٤) وَالْرُّجَزْ فَاهْجُرْ (٥) وَلَا تَمْنَنْ تَسْتَكِبِرْ (٦) وَلَرِبِّكَ فَاصْبِرْ (٧) فَإِذَا نُقْرَ فِي الْتَّافُورْ (٨) فَذِلِكَ يَوْمٌ بِدِيرْ يَوْمٌ عَسِيرْ (٩) عَلَى الْكُفَّارِينَ غَيْرِ يَسِيرْ (١٠) ذَرْنِي وَمَنْ حَلَقْتُ وَجِيدَاً (١١) وَجَعَلْتُ لَهُ مَالاً مَمْدُودَاً (١٢) وَبَيْنَ شُهُودَا (١٣) وَمَهَدْتُ لَهُ تَمَهِيدَا (١٤) ثُمَّ يَطْمَعُ أَنْ أَزِيدَ (١٥) كَلَّا إِنَّهُ كَانَ لِأَيْلَتَنَا عَنِيدَا (١٦) سَازْهُقْهُ صَعُودَا (١٧) إِنَّهُ فَكَرْ وَقَدَرْ (١٨) فَقُتِلَ كَيْفَ قَدَرْ (١٩) ثُمَّ قُتِلَ كَيْفَ قَدَرْ (٢٠) ثُمَّ نَظَرْ (٢١) ثُمَّ عَبَسْ وَبَسَرْ (٢٢) ثُمَّ أَدَبَرْ وَأَسْكَبَرْ (٢٣) فَقَالَ إِنْ هَلَذَا إِلَّا سِحْرٌ يُؤْثِرْ (٢٤) إِنْ هَلَذَا إِلَّا قَوْلُ الْبَشَرِ (٢٥) سَاصِلِيهَ سَقَرْ (٢٦) وَمَا أَدْرِكَ مَا سَقَرْ (٢٧) لَا تُبْقِي وَلَا تُدْرِ (٢٨) لَوَاحَةَ الْبَشَرِ (٢٩) عَلَيْهَا تِسْعَةَ عَشَرْ (٣٠) وَمَا جَعَلْنَا أَصْحَابَ الْكَارِ إِلَّا مَلِكَةَ وَمَا جَعَلْنَا عِدَّتَهُمْ إِلَّا فِتْنَةَ الْلَّذِينَ كَفَرُوا وَالْيَسْتَقِيقِينَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَبَرِدَادَ الَّذِينَ عَامَنُوا إِيمَانًا وَلَا يَرْتَابُ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَالْمُؤْمِنُونَ وَلِيَقُولُ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرْضٌ وَالْكَافِرُونَ مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهِ لَذَا مَشَلَ اللَّهُ بِهِ لَذَا كَذَلِكَ يُضْلِلُ اللَّهُ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَمَا يَعْلَمُ جُنُودَ رَبِّكَ إِلَّا هُوَ وَمَا هِيَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْبَشَرِ (٣١) كَلَّا وَالْقَمَرِ (٣٢) وَالْأَيْلِ إِذْ أَدَبَرْ (٣٣) وَالصَّبْحِ إِذَا أَسْفَرْ (٣٤) إِنَّهَا لِأَخْدَى الْكُبَرِ (٣٥) نَذِيرًا لِلْبَشَرِ (٣٦) لِمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ أَنْ يَتَقدَّمَ أَوْ يَتَأَخَّرَ (٣٧) كُلُّ ثُفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ رَهِيَّةً (٣٨) إِلَّا أَصْحَابُ الْأَيْمَينِ (٣٩) فِي جَنَّتِ يَقْسَاتَأَلُونَ (٤٠) عَنِ الْشَّمْرِمَينِ (٤١) مَا سَلَكُوكُمْ فِي سَقَرِ (٤٢) قَالُوا لَمْ نَكُ مِنَ الْمُصَلِّيِّينَ (٤٣) وَلَمْ نَكُ تُطِعْمُ الْمُسْكِكِينَ (٤٤) وَكُنَّا تَحْوِضُ مَعَ الْحَاضِمِينَ (٤٥) وَكُنَّا نُكَذِّبُ بِيَوْمِ الْدِينِ (٤٦) حَتَّى أَتَلَنَا الْيَقِينُ (٤٧) فَمَا تَنَفَّعُهُمْ شَفَاعَةُ الْشَّافِعِينَ (٤٨) فَمَا لَهُمْ عَنِ الْتَّذَكِرَةِ مُعْرِضِينَ (٤٩) كَانُوهُمْ حُمُرٌ مُسْتَنْفِرَةٌ (٥٠) فَرَوَتْ مِنْ قَسْوَرَةَ (٥١) بَلْ يُرِيدُ كُلُّ أَمْرٍ يُمْتَهِنُهُمْ أَنْ يُؤْتَى صُحْفًا مُنَشَّرًا (٥٢) كَلَّا بَلْ لَا يَخَافُونَ الْآخِرَةَ (٥٣) كَلَّا إِنَّهُ تَذَكِرَةٌ (٥٤) فَمَنْ شَاءَ ذَكَرُهُ (٥٥) وَمَا يَذَكُرُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ هُوَ أَهْلُ الْقَنْوَى وَأَهْلُ الْمَغْفِرَةِ (٥٦)

اووم لوست

د مدّ دلونه :

مدّ :

د مدّ دتوري راكبلو (اوردولو) ته مدّ وائي.

د مدّ توري دري دي

۱- ساكن ((واو)) مضموم (پين لرونکي توري) يي تر مخه.

۲- ساكنه ((يا)) مكسور (زير لرونکي توري) يي تر مخه.

۳- ((الف)).

په دې تورو کې ، طبیعی مدّ د دوو حرکتونو په اندازه شته دي او د ((ئۇ حىيە)) د
ويلو پرمھال هغه په خرگند چول او ريدلى شو ؛ ئىكەد : (واو)، (يا)، (الف) غې بايد د
دوو حرکتونو په اندازه راكابو (اوردود كرو).
دوه خىزونه مدّ لە طبیعی حالت خخە خارجوي .

۱- همزه ۲- سكون

يعني ، هر مھال چې له مدّ خخە وروسته يو له دې دوو (همزه ، سكون) شتون
ولري ؛ مدّ لە طبیعی (اصلی) حالت خخە د مدّ فرعىي حالت تەخى او دغە فرعىي مدّ
دسكون او همزه ، د بىلا بىلۇ حالتونو له املە پە مختلفو دلۇنۇ ويشل كېرىي :

اولاً : همزه

هر مھال چې د مدّ لە توري وروسته همزه راشي ؛ د مدّ د لاندىنييو دوو دلۇنۇ خخە يو
مېنىڭتە راخي :

۱- متصل (نبتىي) مدّ :

جَاءَ	شَاءَ	جِيءَ	سِيَءَ	الْشُوءُ	قُرْوَءُ
أَلْمَائِكَةَ	أُولَئِكَةَ	أَلْفَاتِرْوَنَ	أَلْطَائِفِينَ		

په دې کلمو کې وينو : همزه او د مدّه توري دواړه ، په یوه کلمه کې یو له بل سره متصل (نښتي) دی او له همدي امله یې نوموري ، متصل مدّه نومولي دي .
ددغه مدّه کابلو (اور بولو) اندازه له خلورو ترپنځو حرکتونو ده او قصر - یعنی طبیعی حالت ته را پړل - یې جایز نه دي .

۲ — منفصل (بیل) مدّ :

مَا أَنْزَلَ إِنَّا أُوحِيَنَا إِلَيْكَ يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا
قُوَّاً أَنْفُسَكُمْ وَفِي أَنْفُسِكُمْ وَأَنِيبُوا إِلَى رَبِّكُمْ

په دې کلمو کې وینو : همزه د مدّه توري خخه بیله او په بله کلمه کې راغلي ده ؛
نو ځکه ورته ((منفصل مدّ)) وايبي .
ددغه مدّه کابلو (اور بولو) اندازه له خلورو ترپنځو حرکتونو ده او قصر یې - د دوو حرکتو په اندازه جایز دي .

تمرین (۷)

[۱]— لوست په غور ولولئ او لاندینيو پوښتنو ته ځواب ورکړئ :

أ— ((واو ، یا)) کوم مهال د مدّه توري ګنيل کېږي ؟

ب— طبیعی مدّ باید خومره او بود شي ؟

ج— د متصل او منفصل مدّ نوم ایښوونې لامل خه دې ؟

د— د متصل مدّ او منفصل مدّ (دھريو) د حرکت مقدار وواياست .

ه— آيا کولي شو منفصل مدّ رانه کابو ؟

۱- دلته د مولف په تعبيیر کې تساهل (آسانتیا) ليدل کېږي ، خرنګه چې د حفص تول راویان پر دې اتفاق نه لري او په د دېز و مصحفونو کې د هغوي د مدّ پر روايت ، پر خلورو ترپنځو حرکتونو ضبط (کنبل) شو بدې . نو له لوستونکو خخه هيله کېږي چې په خپل قرائت کې د منفصل مدّ نه کابلو خخه خان و زغوري

اتم لوست

د مدّ نور ڏولونه:

ثانياً: سکون

د مدّ لاملونو خخه دوهم لامل سکون دې چې له اغیزه بي ، له لاندینيو دوو ڏولو
خخه یو ڏول دمد مینخته راخی:
۱- لازم مدّ:

أ- الضَّالِّينَ	الْطَّامَةُ	أَلْحَاجُونَىٰ	ءَالَّفَنَ	صَنَ	حَمَ	الْمَ	طَسْمَ	ب- ق
-----------------	-------------	----------------	------------	------	------	-------	--------	------

د پورتنیو کلمو په لوستلو خو خیزونه کتل کیري
۱- سکون ، د مدّ له توري وروسته راغلي.
۲- سکون ، ثابت دي او نه غور خيري ؛ ان تردي چې کلمه په ورپسي کلمې پوري
متصل کړو (ونسلوو) ؛ مثلاً :

که «**قَافَ وَ أَلْقَرْءَانِ وَ الْمَجِيدِ** » قرائت کړو ؛ وينو چې سکون پر فا (ف) ثابت
پاته کيربي (که خه هم مونږ پري وقف ونكرو او سمدلاسه ورپسي کلمه ولو لو).

او همدا رنګه که «**ءَالَّفَنَ وَ قَدْ عَصَيْتَ قَبْلُ** » ولو لو ، سکون به پر ((لام))
ثابت و مو مو.

پر همدي بنسټي دغه ڏول مد ((لازم مد)) بلل کيربي .

که د ((أ)) مجموعي ته پاملننه وکړو ، وينو چې لازم مد به کلمه کې راغلي دي نو
حکه دې ڏول مد ته ((کلمه اي لازم مد)) ويل کيربي . او د ((ب)) مجموعي ته په
پاملننه ، لازم مد ، د سورتونو د پېل په مختلفو حرفونو (تورو) کې کې وينو ، نولدي
امله دې ڏول مد ته ((حوفي لازم مد)) وايي .

۱- مُثَقَّل (دروند). ۲- مُخَفَّف (سپک)

مُثَقَّل هغه وخت ويل كيوري چې د مدّ خخه وروسته ، شده (ـ) [يعني شد لرونکي حرف] راشي ؛ لكه : «**الظَّامَةُ**» «**الْصَّالِينَ**»—يا ادغام راشي ؛ لكه «الّم» ئىكە ددى حرف اصل په لفظ کې په دې چول دې : «**أَلْفٌ لَامٌ مِيمٌ**» چې لومړنې ساكن ميم په دوهم ميم کې ادغام کيوري . په همدي مثال کې ليدل کيوري : چې يو بل لازم مدّ آخری ميم خخه په مخکيني «يا» کې موجود دې ، خو خرنگه چې د مدّ حرف خخه وروسته ، تشديد يا ادغام نه دې راغلي ؛ نو ئىكە لازم مدّ د مُخَفَّف له چول خخه دې . د لازم مدّ د اوږدو لو مقدار د ټولو خلور ګونو چولونو لپاره اشباح (زيات) دې ؛ يعني د شپږو حرکتونو په اندازه بايد راکابېل شي (اوږود شي) .

كتنه:

کيداي شي دا پونښنه را مخته شي چې د «**الْصَّالِينَ**» «**الظَّامَةُ**» «**أَنْحَاجُونَى**» په مثالونو کې د مدّ تر حرف وروسته سکون چرته واقع دې ؟ په خواب کې وايو : مشدّد حرف ، له دوو حرفو خخه عبارت دې چې اولي يې ساكن او دوهمي يې حرکت لري ؛ نو ئىكە په «**الْصَّالِينَ**» کې هم ((لام)) تشديد لري او له دوو لامو خخه عبارت دې لومړنې ساكن او دوهمي کسره (زير) لري . همدا راز «ميم» په «**الظَّامَةُ**» کې او «جييم» او «نون» په «**أَنْحَاجُونَى**» کې .

٢-عارض مدد

الْعَلَمِينَ	أَلْرَحِيمُ	وَفَتْحُ قَرِبَتْ	أَلْمَصِيرُ
الْخُرُوجِ	تَعْلَمُونَ	مَرْضُوصٌ	وَمَا ظَلَّنُونَ
مَتَابِ	الْرَّحْمَنُ	الْحِسَابُ	لِلْأَنَامِ

د پورتیيو کلمو په لوستلو لاندینیو یادونو ته پاملنه کوو :

۱- کوم مهال چې د دې کلمو په آخری حرف وقف کوو ، آخری حرف د وقف له امله ، ساکن کېږي او په نتیجه کې د مد له حرف وروسته سکون واقع کېږي .

۲- کله چې نوموري کلمې د ورپسي کلمې سره ، متصل کړو یو په بل پسي بي بيله وقف ووايو ؛ هیڅ سکون نه حاصلېږي او باید کلمه د هغه د وقف خخه په مخکې

حرکت ولو لو ؛ لکه : « **الْعَلَمِينَ، الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، مَلِكِ ...** » او مثلاً

« **وَفَتْحُ قَرِبَتْ وَبَشِّرْ أَلْمَؤْمِنِينَ** ».

او له همدي امله ؛ دغه ډول مد ته « عارض مدد » وايې ؛ یعنې هغه مدد چې سکون یې د وقف له امله عارض کېږي (مینځته رائې) ، او د وقف له امله له منځه ئې .

د عارض مدد حکم - د ټولو ټۇغا په نزد - راکاپل ، د دوو یا خلورو یا شپرو حرکتونو په اندازه دې .

تمرین (٨)

[۱- لاندینیو پوښتنو ته څواب وواياست :

أ- سکون د خو ډوله مدد سبب (لامل) دې نومونه یې واخلي .

ب- په دغه لوست کې د ټولو ذکر شوو مدد (ونو) مقدار وواياست .

ج- د لازم مدد ډولونه وواياست او د هريود نوم اينسوونې سبب خه دې ؟

د- د لازم ، حرفی او کلمی ، مُعْقَف ، مثالونه وواياست]

۲- د دغه دوو سورتونو تلاوت ته غور کېږدی ، او د لازم مدد او عارض مدد ځایونو ته

چې د هغوي لاندي کربنه ايستل شوي او همدا رنگه د هغوي مقدار ته پاملننه وکړي.
د فاتحی سورت په دوو ډولو په عارض مد کې لوستل کېږي د (شبرو حرکتونو) په
اوږدوايی او د (څلورو حرکتونو) په اوږدوايی. دن سوره د دوو حرکتونو په قصر.
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿١﴾ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٢﴾ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ﴿٣﴾
مَالِكُ يَوْمِ الدِّينِ ﴿٤﴾ إِنَّا لَكَ نَعْبُدُ وَإِنَّا لَكَ نَسْتَعِينُ ﴿٥﴾ اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ﴿٦﴾ صِرَاطَ
الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْصُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الصَّالِحِينَ ﴿٧﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

نَ وَالْقَلْمَ وَمَا يَسْطِرُونَ (١) مَا أَنْتَ بِنَعْمَةِ رَبِّكَ بِمَجْنُونٍ (٢) وَإِنَّ لَكَ لَأَجْرًا غَيْرَ
مَمْنُونٍ (٣) وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ (٤) فَسَتَبْصِرُ وَيُبَصِّرُونَ (٥) بِإِيمَانِكُمُ الْمَفْتُونُ
(٦) إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهَتَّدِينَ (٧) فَلَا تُطِعِ
الْمُكَذِّبِينَ (٨) وَدُولَوْ تُدْهِنُ فَيَدِهِنُونَ (٩) وَلَا تُطِعِ كُلَّ حَلَافِيْ مَهِينَ (١٠)
هَمَّازُ مَشَّاعِ يَنِيمِ (١١) مَنَّاعُ لِلْخَيْرِ مُعَنِّدُ أَثِيمِ (١٢) عَثَلَ بَعْدَ ذَلِكَ زَنِيمِ (١٣)
أَنْ كَانَ ذَا مَالٍ وَبَنِينَ (١٤) إِذَا ثَنَّلَ عَلَيْهِ ءَايَلَنَا قَالَ أَسْلَطِيْرُ الْأَوَّلِينَ (١٥)
سَنَسِمَهُ وَعَلَى الْخُرْ طُومِ (١٦) إِنَّا بَلَوْنَاهُمْ كَمَا بَلَوْنَا أَصْحَابَ الْجَنَّةِ إِذْ أَسْسَمُوا
لَيَصِرُّ مُثَرَّا مُصْبِحِينَ (١٧) وَلَا يَسْتَئْنُونَ (١٨) فَطَافَ عَلَيْهَا طَابِفٌ مِنْ رَبِّكَ وَهُمْ
نَائِمُونَ (١٩) فَأَصْبَحَتْ كَالصَّرِيمِ (٢٠) فَتَنَادَوْا مُصْبِحِينَ (٢١) أَنْ أَغْدُوْا عَلَىٰ
حَرَثِكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَالِمِينَ (٢٢) فَانْطَلَقُوا وَهُمْ يَتَخَلَّفُونَ (٢٣) أَنْ لَا يَدْخُلُنَّهَا
الْيَوْمَ عَلَيْكُمْ مِسْكِينٌ (٢٤) وَغَدَوْا عَلَىٰ حَزْوَقَلَدِيرِينَ (٢٥) فَلَمَّا رَأَوْهَا قَالُوا إِنَّا
لَضَالُّونَ (٢٦) بَلْ نَحْنُ مَحْرُومُونَ (٢٧) قَالَ أَوْسَطُهُمْ أَلَمْ أَقْلَ لَكُمْ لَوْلَا شَسِيْحُونَ
(٢٨) قَالُوا سُبْحَلَنَ رَبِّنَا إِنَّا كُنَّا ظَلَمِيْنَ (٢٩) فَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ
يَتَلَلَّوْمُونَ (٣٠) قَالُوا يَلَوْيَلَنَا إِنَّا كُنَّا طَاغِيْنَ (٣١) عَسَى رَبُّنَا أَنْ يُبَدِّلَنَا حَيْرًا مَسْرَأً
إِنَّا إِلَى رَبِّنَا رَاغِبُونَ (٣٢) كَذَلِكَ الْعَذَابُ وَالْعَذَابُ أَلْآخِرَةُ أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ
(٣٣) إِنَّ لِلْمُتَّقِيْنَ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّلَتِ الْتَّعِيْمِ (٣٤) (تر آخره پوري)

نهم لوست

د وصل همزه

[که د قرآن د کلمو د پیل حرکت او سکون ته پاملننه و کرو کیدای شی د کلمی لومړې تورې متحرک (خوئنده) یا ساکن (تم شوې) (وی) که د کلمی لومړې تورې د حرکت لرونکې وي (خوئنده وي)، یا په بل عبارت زوراً، زیر او یا پیښ ولري). د دغه کلمی د پیل لپاره، هیڅ دول ستونزه نشته او ده ګه حرکت خخه د کلمی د پیل لپاره استفاده کړو.
خو که د کلمی لومړې تورې ساکن وي (تم شوې وي - یعنې غړوندي - ولري) د کلمی پیل ناشونې دی نو د کلمی د پیل لپاره باید د وصل (نبلوونکي) همزه خخه استفاده و کرو ترڅو و کولې شو ساکن تورې تلفظ کرو او له همدي امله و رته د ((وصل همزه)) وايي.

د ګه همزه د کلام (وینا) په منځ کې له استعماله غور خېږي (حکه ساکن تورې د مخکينې کلمې د وروستني تورې د حرکت په مرسته تلفظ کېږي او په دی حالت کې د کلمي پیل نه ګنډ کېږي)؛ نو حکه د وصل همزه په لاندې ډول تعریفېږي ((د وصل همزه؛ هغه همزه ده چې ده ګه په توسه، ساکن تورې (په لومړني حالت کې د کلمې په پیل کې) تلفظ کېږي؛ یعنې د کلام په پیل کې ثابت دي او په منځ کې یې له استعمال غور خېږي.))

د وصل همزه، کیداې شي په اسم کې، په فعل کې یا په حرف کې وي:

اولاً: فعل

د وصل همزه د فعل په پیل کې کله د مکسور (زير لرونکي) او کله هم د مضموم (پیښ لرونکي) په بنې راخي.

۱- د فعل د وصل همزه د کسر حالتونه:

أ- کوم مهال چې د فعل دريم حرف مکسور (زير لرونکي) وي؛ لکه

إِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ. إِرْجَعْ إِلَيْهِمْ. إِكْشِفْ عَنَّا الْعَذَابَ.

همندا راز، که د فعل دریم حرف د کلمی د اصل په اعتبار مکسور وی که خه هم په خرگنده توګه بل ډول حرکت ولري. دا ډول حالت په قرآن کې په خلورو فعلونو کې واقع شي.

(آمشوا) په دې آیت کې « أَنْ آمْشُوا وَ أَصْبِرُوا عَلَىٰ إِلَهِنَاكُمْ » (ص ۲ /)

(آئشونی) په دې آیت کې « أَئْتُونِي بِكَلِبٍ مِّنْ قَبْلِ هَلَذَا » (احقاف ۴ /)

(آبئشا) په دې آیت کې « قَالُوا أَبْشُرُوا لَهُ بُنْيَانًا » (صفات ۹۷ /)

(آقضوا) په دې آیت کې « ثُمَّ أَقْضُوا إِلَيْهِ وَ لَا تُنْظِرُونِ » (یونس ۷۱ /)
د دې فعلونو اصل په ترتیب سره په لاندې ډول دې:

(آمشیوا) (آئیتیوا) (آبینیوا) (آقضیوا)

ب- کوم مهال چې د فعل دریم مفتوح وي؛ لکه

(آنطلق) په دې آیت کې « وَأَنْطَلَقَ الْمَلَأُ مِنْهُمْ » (ص ۲ /)

(آذهب) په دې آیت کې « قَالَ آذَهَبْ فَمَنْ تَبَعَكَ مِنْهُمْ » (اسرا ۲۳ /)

(آرتضی) په دې آیت کې « وَلَا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنِ آرْتَضَى » (انبیا ۲۸ /)

(آستحشق) په دې آیت کې « مِنَ الَّذِينَ أَسْتَحْشَقُ عَلَيْهِمْ أَلَّا يَلِينَ » (مائده ۱۰۷ /)

(آستغفر) په دې آیت کې « فَاسْتَغْفِرْ رَبَّهُ وَخَرَّ رَاكِعاً وَأَنَابَ » (ص ۲۴ /)

او په دې آیت کې « وَأَسْتَغْفِرْ لَهُمْ الْرَّسُولُ » (نساء ۶۴ /)

(آستکبر) په دې آیت کې « إِلَّا إِنَّلِيسَ أَبِي وَأَسْتَكْبِرَ » (بقره ۳۴ /)

او په دې آیت کې « وَأَسْتَكْبِرَ هُوَ وَجُنُودُهُ » (قصص ۳۹ /)

۲- د فعل د وصل همزه ضم (پیښ):

کوم مهال چې د فعل دریم حرف اصلی ضمه (پیښ) ولري؛ د وصل همزه بې ضمه اخلي، لکه:

(آشکر) په دې آیت کې « أَنِ اَشْكُرْ لِي وَلَوْلَدِيَكَ » (لقمان ۳۴ /)

(آل) په دې آیت کې «آل مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ» (عنکبوت / ٤٥)

(آشْهَرِيَّةُ) په دې آیت کې «وَلَقَدِ آشْهَرِيَّةُ بِرُسْلِ مَنْ قَبْلِكَ» (رعد / ٣٢)

(أَجْهَشَتْ) په دې آیت کې «كَشْجَرَةٌ خَبِيثَةٌ أَجْهَشَتْ مِنْ فَوْقِ الْأَرْضِ» (ابراهيم / ٢٢)

(أُؤْثِمَنْ) په دې آیت کې «فَلَيَوْدَ اللَّذِي أُؤْثِمَنْ أَمْلَأْتُهُ» (بقره / ٢٨٣)

(أَسْتُضْعِفُوا) په دې آیت کې «وَقَالَ اللَّذِينَ أَسْتُضْعِفُوا» (سبا / ٣٣)

ثانياً : اسم

د وصل همزه د اسم په پيل کې ، تل مكسوره وي (زير لري) ؛ هغه که قياسي اسمونه وي ؛ يعني د فعل مصادر (مصدر ونه) خُمَاسِي (پنځه حرفي) او سُدَاسِي (شپږ حرفي) وي . او یا که سماعي او هګونې اسمونه وي چې په قرآن کې راغلي دي او

عبارة دی له : ١ - إِنْ ٢ - إِبْنَةٌ ٣ - إِمْرَةٌ ٤ - إِنْثَيْنِ

٥ - إِمْرَأَةٌ ٦ - إِسْمٌ ٧ - إِثْنَتَيْنِ

- د خُمَاسِي او سُدَاسِي فعلونو د مصدر ونه مثالونه :

(أَفْتَرَآءُ) په دې آیت کې «أَفْتَرَآءُ عَلَى اللَّهِ» (انعام / ١٤٠)

(أَسْتِكْبَارًا) په دې آیت کې «أَسْتِكْبَارًا فِي الْأَرْضِ وَمَكْرُهُ الْسَّيِّئِ» (فاطر / ٤٣)

او په دې آیت کې «وَأَسْتَكْبِرُوا أَسْتِكْبَارًا» (نوح / ٧)

- د سماعي او هګونو اسمونو مثالونه :

(أَبْنُ) په دې آیت کې «عِيسَى أَبْنُ مَرْيَمَ» (صف / ١٤)

(أَبْنَتْ) په دې آیت کې «أَبْنَتْ عِمْرَانَ الَّتِي أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا» (تحريم / ١٢)

او په دې آیت کې «إِحْدَى أَبْنَتِي هَاتَيْنِ» (قصص / ٢٧)

- (أمرٍ) په دې آيت کې «أَيْطَمْعُ كُلُّ أُمْرِيٍّ مِنْهُمْ» (معارج / ۳۸)
- او په دې آيت کې «إِنِّي أَمْرُؤٌ أَهْلَكَ» (نساء / ۱۷۲)
- (أنثىن) په دې آيت کې «لَا تَتَحَدَّوْا إِلَّاهِيهِنَّ أَنْثَانِ» (نحل / ۵۱)
- (أمْرَاتْ) په دې آيت کې «ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِّلنَّاسِ كَفَرُوا أَمْرَاتْ نُوحٍ وَأَمْرَاتْ لُوطٍ» (تحريم / ۱۰)
- (أَسْم) په دې آيت «أَسْمُهُ الْمَسِيحُ» (آل عمران / ۴۵) په دې آيت کې «وَأَذْكُرْ أَسْمَ رَبِّكَ» (مزمل / ۸)
- او په دې آيت کې «يَأَيُّتِي مِنْ بَعْدِي أَسْمُهُ وَأَحْمَدُ» (صف / ۲)
- (أَنْثَانِ) لکه په «فَإِنْ كَانَتَا أَنْثَانِ فَلَهُمَا الْثُلَاثَانِ» (نساء / ۱۷۲)
- او په دې آيت کې «مِنْهُ أَنْثَانِ عَشْرَةَ عَيْنَانِ» (بقره / ۲۰)
- هر مهال چې د استفهام همزه د وصل پر همزه راشي، د وصل همزه باید حذف شي.
- دغه حالت په قرآن کې په اووه کلمو کې راغلي دي:
- ۱- «قُلْ أَتَتَحَدَّثُمْ عِنْدَ اللَّهِ عَهْدًا» (بقره / ۸۰)
 - ۲- «أَطْلَعَ الْغَيْبَ» (مریم / ۷۸)
 - ۳- «أَفْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا» (سباء / ۸)
 - ۴- «أَصْطَفَى الْبَنَاتِ» (صفات / ۱۵۳)
 - ۵- «أَنَحْدَنَّهُمْ سِخْرِيًّا» (ص / ۲۳)
 - ۶- «أَسْتَكْبِرَتْ أُمُّ كُنْتَ مِنَ الْعَالَمِينَ» (ص / ۷۵)
 - ۷- «أَسْتَغْفِرَتْ لَهُمْ أُمُّ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ» (منافقون / ۲)

د دغه کلمو اصل په دې دول دې:

(إِنَّهُمْ) (إِطْلَعَ) (إِفْتَرَى) (إِصْطَفَى) (إِتَّخَذْنَاهُمْ) (إِسْتَكْبَرَتْ)
(إِسْتَعْفَرَتْ).

هغه همزه چې د دغو کلمو په پیل کې ليدل کيږي ؛ د استفهام همزه ده ؛ يعني ، قطعي همزه ده چې هیڅ مهال نه غور خیږي ، که د کلمې په پیل کې وي او یا که په منځ کې . خو که د استفهام همزه پروصلی همزه وارد شي په داسي حال کې چې ترې وروسته د تعریف لام راغلي وي ، واجب دې چې د وصل همزه باقی پاته شي ، خو په خپل اصلی حالت نه تلفظ کيږي . حفص او نورو په دوو دولو لوستي دي :
لومړۍ بنه: د وصل د همزه اړول په الف او اشیاع کول بې په مد (شپږ
حرکته د لازم مد په شکل).

دو همه بنه: په منځ منځی توګه (۱) تسهیل (آسانول) .

دغه پول ، په دریو کلمو او په شپږو ځایونو کې په قرآن کې راغلي دې :

- (ءَأَلَّذَّ كَرِينَ) د انعام په سورة کې ، په ۱۴۳ - ۱۴۴ آیتونو کې .

- (ءَأَلْئَنَ) د یونس په سورة کې په دوو ځایونو کې په ۱۴۳ - ۱۴۴ آیتونو کې .

- (ءَأَللَّهُ أَذِنَ لَكُمْ) د یونس په سورة ، ۹۵ آیت کې .

- (ءَأَللَّهُ خَيْرٌ أَمَا يُشْرِكُونَ) د نمل په سورة ، ۹۵ آیت کې .

ثالثاً: حرف

له حروفو خخه ، یواحی د تعریف لام د وصل همزه سره راغلي دې ؛ په

لاندینیو حالتونو :

۱- موخه بې ، د وصل همزه لوستل په داسي غږ چې د همزه او الف د لوستلود غږ تر منځ وي

۱- د لام حرف چې په دې آیت کې په بیلا بیلولو کلمو کې راغلي دې لکه:

﴿إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْقَانِتِينَ﴾

وَالْقَانِتَاتِ ﴿احزاب ۳۵ آیت تر آخره﴾

۲- هغه زايد لام چې تل د کلمې سره یو ئای وي لکه:

(الَّذِي) (الَّذَانِ) (الَّذِينَ) (الَّتِي) (الَّلَّاتِي) (أَلْفَنَ) (أَلْيَسَعْ).

۳- د تعريف لام. لکه:

(الشَّمْس) (الثَّوَاب) (الرَّحْمَن) (الرَّحِيم) (الْقَمَر) (الْأَرْض) (الْجِبَال)

(الْحَمْدُ) (الْقُرْءَان).

همزه په دې تولو حالتونو کې ، فتحه اخلي.

دلته پر ئاي ده چې يوې ژوري باريکي. ته پاملننه وکرو :

که د ازمويسي په توګه په لاندیني آیت کې

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾ (حجرات ۱۱)

د ((بس)) پر لفظ وقف وکرو ، خرنگه په «الاسم» پیل کوو ؟

د پیل کولو لپاره دوه بني جاييز دي:

۱- چې ووايي: «السم الفسوق بعد الإيمان» .

۲- چې ووايي: «لسم الفسوق بعد الإيمان» .

لسم لوست

وقف

[وقف، عبارت دی له: پر کلمی تم کیدل د سکون په توسه په دی شرط چې ساه و کابل شي.]

سنت دی: چې قاری د هر آیت په آخر کې تم شي او ساه واخلي؛ او بیا ورپسې بل آیت پیل کړي.

رسول الله (ص) په دی ډول تلاوت کاوه: ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ بې لوسته او بیا تم کیدل، ﴿الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ﴾ او تم کیدل ﴿مَلِكُ يَوْمِ الدِّينِ﴾ او تم کیدل..... او همدا ډول تر پایه ۱.

خو ټول آیتونه لنډنه دی تر خو انسان و کولپی شي په یوه ساه یې تر آخره ورسوی او په ځانګړې توګه په اوږدو آیتونو کې مجبوراً د ساه د اخیستلو لپاره باید وقف وکړو (تم شو) که خه هم چې د آیت منځ وي. په دی مهال کې لاندینیو یادونو ته پاملنې ضروري ګنل کېږي:

۱- د معنی پوره والی په هغه کلمه کې چې پری وقف کېږي لکه:

﴿هُوَ الْحَقُّ لَا إِلَهٌ إِلَّا هُوَ فَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لِهُ الْدِّينَ / الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ
الْعَالَمِينَ﴾ (غافر / ۲۵)

د «الدین» په کلمه وقف کول سم دی، ئکه بشپړه او ګتوروه معنی ترې لاسته راخي او ورپسې جمله له مخکینې جملې سره اړیکه نلري، او د یوی ځانګړې معنی پیل دی.

۱- امام ترمذی په خپل جامع کې، القراءات عن رسول الله (ص)، دغه حدیث له، ام المؤمنین ام سلمه- رضی الله عنها - دا ډول روایت کړې دی: «کانُ رَسُولُ اللَّهِ(ص) يُقْطِعُ قِرَائَةَ هُنَّا ؛
الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ثُمَّ يَقْفُ .أَلرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ثُمَّ يَقْفُ وَكَانَ يَقْرُؤُهَا مَلِكُ يَوْمِ الدِّينِ .»

۲- دوروستى جملې اريکه نه درلودل له هغې جملې سره چې په پاى کې پري وقف
کيري، خو که دا ډول اريکه شتون ولري ، له وقف وروسته په ورپسي جمله پيل نه کوو ،
او د وقف پيل ته بيرته گرخو ؛ لکه :

﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ﴾ که پردي وقف وشي ، بشپړه معنی تري اخيستل کيري ، خونه
بنائي چې په ورپسي جمله ﴿رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾ پيل وشي خکه د « رب » لفظ د «
الله » جلاله لفظ پوري اړوند دی ، چې په مخکيني جمله کې کې ئایي لري . نوځکه
باید بيرته گرخو او دواړه جملې پرله پسې ووايو : ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ .
او په دغه ډول ، وينو چې د وقف ياد پيل د مناسب ئایي د پیژندلو لپاره ، د معنا
پوهیدو او د هغوي تر منځ د مناسب رعایت کولو ته ضروروت لرو ، نو د وقاد
ئایونو پیژندنه د تفسیر د علم پر بنسټ ده .

د وقف نښي

د (قرآن) په هر مصحف کي ، د ځينو کلمو پرمخ ځيني نښي وينو چې د ملک په
مصحف [د مصر چاپ] کې په دې ډول دي : ج ، صلي ، قلى ، .. ، لا .
او په ځينو مصحفونو کې ، دا نښي (ط ، م ، ز ، ص) هم ليدل کيري .
او س ، د هغو شرحه په تفصيل سره :

(صلی) (ص) : د وقف (تمیدا) او وصل (نبیلولو) سموالي ته ، او د وصل غوره
توب ته اشاره ده ؛ نو له دې امله ، که په داسي ئایي کې تم شو د وقف له خایه مخکيني
ته بيرته گرخو او له هغه خایه خخه پېل کوو . او (ص) ضوری وقف ته اشاره ده ؛ یعنی
مجاز دې د ضرورت پر مهال وقف و کرو (لکه د آيت د اوږدوالي له امله د ساه بندیدل) .

(ج) (ز) : د وقف او وصل برابر والي ته اشاره ده ، خرنګه چې په معنا کې يې ، دوه
حالته وجود لري چې وقف د یو لپاره مناسب دې او وصل د بل لپاره مناسب دې .

(قلی) (ط) : د وقف او وصل سموالي ته اشاره ده ؛ خو ، وقف بهتر دې خکه چې معنا
، بشپړه شویده او ورپسي جمله له مخکيني جملې سره خرکنده او نیغه اريکه نلري .

(م) : لازم و قفتە اشارە ده ، ئىكە وصل ، معنى تە بدلۇن ورکوي يازىياتە معنى د اوپىدونكىي ذهن تە اچوي او كىدايى شى معنى خرابە كېرى ؛ بىلگە:

﴿ وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ إِيمَانًا بِاللَّهِ وَبِالْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَا هُمْ بِمُؤْمِنِينَ (٨) ۝
يُخَلِّدُ عَوْنَ الَّهُ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَمَا يَحْدُثُونَ إِلَّا أَنفُسُهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ (٩) ۝
(بقرە ٨١ و ٩) ﴾

وقف پر «بِمُؤْمِنِينَ» لازم دې ، ئىكە آيت خبر ورکوي چى منافقان مطلقاً ايمان نە لرى او ورپىسى جملە، د هغۇي نوې صفت پىل كوى ؛ نو ئىكە كە وصل (نبىتىپى) يىي

ولولو : ﴿ وَمَا هُمْ بِمُؤْمِنِينَ يُخَلِّدُونَ اللَّهَ ۝ . معنى تغىير كوى پەدى چې هغۇي ايمان لە فرېب سره نە لرى [چى مفهوم يىي ، د هغۇي ايمان بدون د فرېب لە ملتىيا خەندىپە] لكە چې ووايو: فلانى سرى يوايمان لرونكى فرييىكار نە دې او قىصد لرو چې ووايو: ايمان لرى خوفرييىكار نە دې.

بل مثال: ﴿ فَتَوَلَّ عَنْهُمْ يَوْمَ يَدْعُ الَّدَاعِ إِلَى شَيْءٍ ثُكُرٍ ۝ (قمر ٢) ﴾

وقف پر: «عَنْهُمْ» لازم دې ، ئىكە د «فَتَوَلَّ عَنْهُمْ» مقصد دادى: (نو ، لە هغۇي مخ و گرخۇو) د حضرت رسول اللە (ص) مخ گرخۇل لە كفارو خەنە پە دنیا كې دې

او مقصد لە: «يَوْمَ يَدْعُ الَّدَاعِ إِلَى شَيْءٍ ثُكُرٍ = هغە ورخ چې بلۇنكى دوى يوان آشنا خىزىتە را و بولىي «، چې ورخ د قىامت ده ؛ نو ئىكە كە وصل شوپى يىي ولولو »

فَتَوَلَّ عَنْهُمْ يَوْمَ يَدْعُ الَّدَاعِ إِلَى شَيْءٍ ثُكُرٍ «يعنى د حضرت رسول اللە (ص) مامور كىدل لە كفارو خەنە پە مخ گرخۇنە د قىامت پە ورخ ، ئىكە وصل سبب كىرىپى چې: «يَوْمَ

« د «تَوَلَّ = مخ و گرخۇو» د فعل د وقوع زمان وي چې لە اصل مقصد سره سەنە دې

، حال دا چې «يَوْمَ» د بىل فعل د وقوع وخت دې [پە ورپىسى آيت كې]: «يَخْرُجُونَ مِنَ الْأَجَادِثِ = راوبە وھى دوى لە قىبرۇنۇ خەنە ». ۴۹

(لا) : د وقف نا سموالي ته اشاره ده ، ئىكە تراو سە معنى بىشپە شوي نده ؛
لە وقف سە معنى گەۋەدېرىي ، ياخرا بىرىي ؛ مثال :

﴿ الَّذِينَ تَقْوَفُهُمُ الْمَلِئَكَةُ طَيِّبِينَ يَقُولُونَ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ ﴾

(نحل / ۳۲)

﴿ فَوَيْلٌ لِّلْمُصَلِّيْنَ لَا (۴) الَّذِينَ هُمْ عَنِ الصَّلَاةِ مَسَاہُوْنَ (۵) ﴾

(ماعون / ۴ او ۵)

﴿ كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ رَهِيْنَةٌ لَا (۳۸) إِلَّا أَصْحَابُ الْيَمِينِ (۳۹) ﴾

(مدثر / ۳۸ او ۳۹)

(... .) دغە نبىھ پە دوو خايونو كې يوبىل نىزدىي وينو لە ھەمدىي املە ورتە
معانقه وقف (ھم غارە) وايى.

د دغە نبىھ خخە مقصد ، د وقف سموالي دې پېرىولە دغۇ دوو خايونو
خخە، پە دې شرط چې بل خائى وصل وي ؛ مثال :

﴿ ذَلِكَ الْكِتَابُ لَا رَبَّ بِفِيهِ هُدَى لِلْمُتَّقِيْنَ ﴾ (بقرە / ۲)

بیولسمنوست متفرقه حکمونه

۱- باید ساکن نون په «الْدُّنْيَا» «صِنْوَان» «قِنْوَان» کې اظهار کړو سره د دې چې، د ادغام قاعده موجود ده خو، په یوه کلمه کې دساکن نون او د ادغام د توري د یوځایوالي له امله ادغام ممنوع دي.

۲- یو ټول سکوت د دوو حرکتونو په مقدار [بېله تنفس چې سکت يې بولی] د قرآن په خلورو ځایونو کې [له حفص روایت شویدی]:

- ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَى عَبْدِهِ الْكِتَابَ وَلَمْ يَجْعَلْ لَهُ عِوَاجًا﴾ (۱) قَيْمًا لِّيَنْذِرَ﴾ (کھف / ۱)

- ﴿مَنْ يَعْشَنَا مِنْ مَرْقَدِنَا هَلَدَا مَا وَعَدَ الْرَّحْمَنُ﴾ (یس / ۵۲)

- ﴿كَلَّا إِذَا بَلَغَتِ الْتَّرَاقِيَ﴾ (۶) وَقِيلَ مَنْ رَاقِ (۲۷)﴾ (قیامت / ۲۲ او ۲۷)

- ﴿كَلَّا بَلَّ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ﴾ (مطففين / ۱۴)

۳- واجب دي چې د کنایه «ها» د قصر د قاعدي پرخلاف د دوو حرکتونو په

۱- کنایه «ها» عبارت له هغه ضمیر خخه ده چې د غایب مذکور مفرد لپاره استعمالیږي او کیدای شي د توري (حرف) په آخر پوري نښلي لکه: له، به، عليه، یاد اسم په آخر پوري لکه: اسمه، عنده، إلى أهله، یاد فعل په آخر پوري نښلي لکه: يُحاوِيْهُ، خَلَقَهُ، خُذُوْهُ، د کنایه «ها» دووه حالته لري:

۱- د هغه کابل (اوږدول) د طبیعي مد په بنې (دووه حرکته).

۲- قصر کول (لنډول) یې د یو حرکت په اندازه.

هرمهال چې د دووه حرکت لرونکو حرفونو تر منځ واقع شي د دووه حرکتونو په اندازه کابل کېږي او هغه ته (مدصله) ویل کېږي: لکه: إِنَّهُ هُوَ، خَلَقَهُ مِنْ تُرَابٍ: که دوهم متحرک حرف همزه وای د متصل مد حکم به یې درلوډې؛ لکه: إِذْ قَالَ اللَّهُ رَبُّهُ وَأَسْلَمَ.

او په نورو حالتونو کې، قصر کېږي؛ یعنې که د دووه حرفونو تر منځ ساکن وې؛ لکه: أَلَيْهِ الْمَصِيرُ يَدِ ساکن او حرکت لرونکې تر منځ؛ لکه: لَهُ الْمُلْكُ، خُذُوْهُ فَعُلُوْهُمْ... پورتنې مثال له همدي ټول خنډ دي.

اندازه کش کرو (اورده کرو) :

مثلاً په دی آیت کی : ﴿ وَيَخْلُدُ فِيهِ مُهَاجِنًا ﴾ (فرقان / ٢٩)

٤- «الف» په ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾ (ھود / ٤١)

اماله کييري؛ [يعني، هغه الف چې تر «را «وروسته واقع دي د «يا «په لور
تلفظ کييري؛ په بل عبارت، د «را «فتحه (ز وَ) د فتحه او كسره د غږ تر منځ او تر
«را «خڅه وروسته الف د غړاو د یاد غړ تر منځ لوستل کييري].

٥- د براءت (توبه) د سورة په پیل کي «بسم الله الرحمن الرحيم» نه ويل كيربي او د پیل ، په صورت کي د «أَعُوذُ بِاللهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ» په ويلو بسنه کوو او د نفال سورة سره د وصل په صورت کي ، ترهفه مخکي لرشان سکوت کوو .

۲- د تلاوت په پیل کې د «أَعُوذُ بِاللهِ مِن الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ» ویل او دهر سوره په پیل کې [غیر له توبه] «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ» ویل واجب دي.

د قرآن په اړه معلومات

– قرآن د رمضان په مبارکه میاشت کې د قدر په شپه نازل شو بدې ، لکه
خرنگه چي الله تعالى فرمایي:

﴿ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ ﴾ ١ (قدر / ١)

﴿ شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْءَانُ ﴾ ۲ (بقرة / ۱۸۵)

— لوړنې آیت چې پر حضرت رسول الله(ص) نازل شو بدی، ﴿أَقْرَأْ يَا سَمِّ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ﴾ دی؛ په صحیح بخاری او مسلم کې لهام المؤمنین عائشہ (رضی الله عنها)

۱- « بیشکه مومن نازل کریدی قرآن په شپه د قدر کی ».

^۲-«میاشت د روژی هغه میاشت ده چی نازل شوپدی په دې کې قرآن»

خخه روایت دی او په صحیح بخاری او مسلم کې له جابر(رض) خخه راغلی دی
لومړنې سورة چې پر حضرت رسول اکرم(ص) نازل شوې دی او د ده ګه پر بنست په

تبليغ مأمور شوبدي ؛ د ﴿ يَأَيُّهَا الْمُدَّثِّر﴾ سورة دی.

- شپږزره او شپږ سوه (۲۰۰ آیاتونه لري). او د حرفونو (تورو) شمېرېي درې
سوه او درویشت زره شپږ سوه او یو اویا (۳۲۳۶۱) دی. او د سورتونو شمېرېي،
یو سل او خوارلس (۱۱۴) دی.

- حضرت رسول الله(ص) د وحی (قرآن) د لیکلو لپاره یو شمیر کاتبان درلودل چې
د وحی د نازلیدو پر مهال به یې هغوي ته املا کوله او هغوي به لیکله او زیدبن ثابت د
هغوي په رأس کې قرار درلود، او خلفاير راشدین (ابو بکر، عمر، عثمان، علی) او
معاویه بن ابی سفیان - رضی الله عنهم - یې د کاتبانو له ډلي خخه وو.

- د رسول الله(ص) په وخت کې به قرآن؛ د کجورو په خانګو، د حیواناتو د وولو
په (پلنو) هلهو کو، د حیواناتو په پوستکو (خرمن) او په توټو لیکل کيدل. او د دې
سره سره به اصحابو قرآن حفظ کاوه (په یادو زده کاوه).

- د اصحابو - رِضْوَانُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ - له منځه نومیالي قاریان عبارت دی له:
أبی بن کعب، زید بن ثابت، عبد الله بن مسعود، ابو موسی اشعری، معاذ بن جبل،
سالم مولی ابی حذیفة.

- پومنې کس چې قرآن یې په یوه مصحف کې راټول کړ؛ ابوبکر صدیق(رض)
ؤه، او تره ګه وروسته عثمان(رض) ؤه او ده ګه مصحف د امام د مصحف په نامه
مشهور دی او نن یې موښ په همدي اساس لولو.

د رسول الله(ص) په وخت کې قرآن په لاندینې ترتیب سره په او و برخو وویشل شو:
لومړۍ برخه : (بقره) او (آل عمران) او (نساء)
دو همه برخه : له (مائده) تر (توبه)

۱- د قرآن د آیاتونو شمېر د کوفیانو په طریقه له ابو عبد الرحمن ابو سلمه، له علی بن ابی
طالب (رض) د «فاطمة الزهر» شاطېي په روایت: شپږزره د وه سوه او شپږدیرش (۲۲۳۲) دی.

دریمه برخه : له (یونس) تر (نحل).

خلورمه برخه : له (اسراء) تر (فرقان).

پنحمه برخه : له (شعراء) تر (یس).

شپرمه برخه : له (صفات) تر (حجرات).

اوو مه برخه : له (ق) تر آخره. دغی آخری برخی ته «حزب مُصلل» وایبی.

په دې ورخو کې يې قرآن په دیرشو جزء و (توكونو) ويشلې دې چې هرجزءئي په دوو حزبو او هر حزب يې په خلورو ربعو ويشلې دې نو په دې اساس قرآن دوه سوھ خلویبینت (۲۴۰) ربع لرې. او په بعضې مصاحفو کې يې قرآن په رکوع ويشلې دې ، او موخه يې د وقف د مناسب خای بیانول او په لمانخە کې رکوع کول دی او د ((ع)) د توری په توسه په نښه کېرى.

د قرآن د تلاوت ادبونه

— د «اعوذ بالله من الشيطان الرجيم» ويل د تلاوت په پیل کې واجب دي ئىكە چې الله تعالى جل جلاله فرمایي:

﴿فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْءَانَ فَاسْتَعِدْ بِاللهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ ﴾ (نحل / ۹۸)

نو كله چې قرآن لولى نو پناه وغواړه په الله له شیطان رتلي شوي

له رسول الله(ص) خخه په اړه ، په دوه بنو نقل شوبدي:

۱- «أَعُوذُ بِاللهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ».

۲- «أَعُوذُ بِاللهِ أَسْمِعُ الْعَلِيمِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ».

له دې دواړو هرييود سنتو مطابق دي.

— د «بسم الله...» ويل د هر سورة په پیل کې واجب دي په خانګري توګه په لمانخە کې او یا هرمهال د فاتحى په پیل کې او دليل يې لکه خرنگه چې په قرآن کې راغلي دي: «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ» نو ئىكە د قرآن له آيتونو خخه دي د «أَعُوذُ بِاللهِ...» پې عکس.

- د قرآن د تلاوت پر مهال واجب دي چې قول حاضرين ساكت(غلي) او اوسى او په بل کار له بوختيدو خخه ئان وژغوري.

- ئىكەن چې الله تعالى (ج) فرمائى:

﴿وَإِذَا قِرِئَ الْقُرْءَانُ فَأَسْمَعُوا لَهُ وَأَنْصِثُوا لَعَلَّكُمْ تُرَحَّمُونَ﴾ (اعراف / ۲۰۴)

او كله چې قرآن ولوستلى شى نوتاسىي هغه تەغۇرى كىپىدى او تاسو چۈپ او اوسى ددى لپارە چې رحم درباندى وشى .

- قاري او اوريدونكى دواړه باید پر خشوع او ادب ساتنه وکپى او خپل تول زړه او حواس باید د قرائت لور تە متوجه کري او لامل بىي د پورتنى آيت لارښونه ده .

او بلەدا چې د قرآن د قرائت پر مهال فريياد كول چىغىي وهل او غالماغان كول د مشركانو له صفتونو خخە دى ؛ ئىكەن چې هغۇي بە د قرآن د اوريدلۇ پر مهال چىغىي وهلى او غالماغان بە يى كاوه . لەكە خىرنگە چې قرآن خبراڭى:

﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَسْمَعُوا لِهَلَا أَلْقَرْءَانِ وَأَلْغَوْا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَعْلَمُونَ﴾

(فصلت / ۲۶)

او وايىي هغه کسان چې كافران شويدي چې مه او رى (غۇرمه بىدى) تاسىي دغە قرآن تە او شورماشور واقچوى په وخت د لوستلۇ دده كې بنائى چې تاسىي غالب شى .

- قاري باید خپل غېنىكلىپى كپى او كە غېئىنىكلىپى نە وي د خپل ئوڭاپ پە اندازە دى د خپل غېپەنىكلىتوب كې كوبىنس و كپى ، ئىكەن چې رسول الله (ص) فرمائىلى دى:

(ليس متأ من لم يتغمّ بالقرآن)

- قاري باید خپل غې د سندىرغارو ، فاسقانو ياد يەھود او نصارى د غې (چې په دينىي زمزۇ كې بىي كوي) لە ورتە والى خخە لىري وساتىي او ياد غېپەنىكلىتوب لپارە د زيار په وخت د تکلف ، تصنع او د بىي ئايىه او بىدۇلۇ او كارپۇ خخە خپل ئان وژغوري .

- قاري او اوريدونكى باید زيار و كابې تر خود قرآن پە آيتونو كې تدبر و كپى او په معنى او مقصد بىي ئان و پوهوي ؛ الله تعالى فرمائى :

﴿ أَفَلَا يَتَدَبَّرُونَ الْقُرْءَانَ ﴾ (نساء / ٨٢) او (محمد / ٢٤)

آيا په قرآن کي تدبر نه کوي

— د قرآن د فرائت پر مهال مستحب دی چې په خشوع کې د مبالغې په خاطر، خپل ځان قصداً
په ژړا و اچوی ترڅو د الله ستروالي چې قرآن د هغه کلام دي په فکر کې راوړل شي.
باید د قرآن له مخالفت خخه ځان و ساتل شي او د وسې سره سمد هغه له لارښوونو خخه
پیروې وشې ، ځکه قرآن به د قیامت په ورځ د داسې کس لپاره حجت ، نور او شفا وي.
خو ، که یو خوک سره ددې چې قرآن لولي ، د هغه له سپارښتونو او لارښوونو خخه
سرغرونه و کړې او په قرآن کې منع شوې شياني ، سرته ورسوی ، قرآن به د قیامت به
ورځ د هغه پر ضد وي او د هغه د لعنت ، د ډوندوالي او تیاري د زیاتوالې لامل به وي.
نو ځکه پخوانیو وئيلي : « زیات دی د قرآن داسې قاريان ، چې قرآن پري لعنت وائي . »
— یو مسلمان و ګړي ته نه بنايی ؟ چې لپتر لړه یو خل په خلوینستو ورځو کې قرآن ختم نه
کړي او سنت دی چې هره ورځ یو جزء ولولي او کهونه توانيږي ، هره ورځ دې لپتر لړه
لس آیته ولولي ترڅو د غافلانو له ډلي و نه شمیرل شي

— مستحب دی چې قاري د قرآن د ختم پر مهال دعا و کړي او خپل خپلوا نرا
وغواړي ترڅو په دعا کې ورسه شامل شي ، ځکه دغه وخت ، د دعا د قبلیدو او د الله د
رحمت د اوريدلو وخت دې.

— باید د قرآن فرائت د الله لپاره وي ؛ خرنګه چې له سترو عبادتونو خخه دي او عبادت
، باید له الله پرته بل ته نه وي.

— د اجرت لپاره یاد کوم بل غرض لپاره د قرآن ، فرائت حرام دي . که خوک چاته قرآن
ورزده کوي او ترې اجرت واخلى مکروه دي ، حتی وئيل شوې چې حرام دي .

— په قرآن کې مجادله او اختلاف مؤکداً حرام دي ؛ حتی که په قرآن کوم خیز چاته
ستونزمن بنکاره شو ، د ستونزې د رفع کولو لپاره دې تفسیرونو ته مراجعيه وکړي ، یا دي له
پوهانو و پونتني ، که دوه کسانو د قرآن په یو مورد کې اختلاف پیدا کړ ، له اختلافه
دي لاس و کاري او له هغه ئايده دي او چت سې . رسول الله (ص) په دې اړه فرمائیلي دي :

« لاتماروا فی القرآن فِإِنَّ الْمَرْءَ فِيهِ كُفَّرٌ » (مسند احمد).

په قرآن کې جګړه مه کوي، حکمه جګړه کول په هغه کې کفردي.

او فرمائیلی ئی دی:

« أَقْرَأْتُ وَالْقُرْآنَ مَا أَنْتَ لَفْتَ عَلَيْهِ قُلُوبُكُمْ، فَإِذَا أَخْتَلَفْتُمْ فِي شَيْءٍ مِّنْهُ فَقُوْمُوا عَنْهُ »

(صحیح بخاری)

تر هغه مهاله چې زړونه مو له یو بل سره په قرآن کې را تول دي، قرآن ولولى او کله مو چې په یو خیز کې له هغه خنځه اختلاف پیدا کړ له هغه ځایه پا خیږي.

د تجوید مینه والو ته لارښوونې

د تورو سم تلفظ، د تجويد د علم بنسټيږه موخه او د قرائت لوړونې پړاو دي او له هغه پرته قرائت - که په لمانځه کې وي او که په غیر له لمانځه وي - سم نه دي.

که خوک پر قرآن د خپل نطق د تصحیح وسه او استعداد ولري او په دي کار کې لتي وکړي او په نتیجه کې د لحن، تحریف او خطاطري خرگنده شې، ګنه کار دي؛ حکمه په لمانځه کې د قرآن، قرائت واجب دي، لکه خرنګه چې لمونځ واجب دي؛ نو هر مسلمان باید د رسول الله (ص) په صفت او طریقه لمونځ اداء کړي، او قرائت ئې هم باید د هغوي د قرائت د صفت لرونکې وي.

په لوړونې پړاو کې: باید د تورو مخرجونه و خیړل شي او زېږي ته پر هغوي تمرين ورکول شي، ترڅو ژبه د تورو په تلفظ - له اړینو صفتونو سره له خپل مخرجونو خنځه - رو بدې شي، حکمه چې له دغو مخرجونو او صفتونو سره د تورو تر منځ تو پیر کولې شو.

خودو هم پړاو: د پوهالي او مهارت پړاو دي؛ د ډيرزيات تمرين په توسه او معنى او تفسير ته ئې په ټيئر کتنې سره دو قفد ځایونو (تم ځایونو) ژوره پیژندنه ده. او هغه کسان چې دي پړاو ته رسیدلې دي په اړه ئې رسول الله (ص) فرمائیلی دي:

(أَلْمَاهِرُ فِي الْقُرْآنِ مَعَ السَّفَرَةِ الْكِرَامِ الْبَرَّةِ)

— هغه مسئلي چي په قرائت کي د مهارت په اړه مرسته کوي ، د قرائت د قاعدو څيپنه او پیژندنه ده چې په نتيجه کې ، پر قاعدو عمل کول اسانوي ، حکم کافي ده چې یوزده کوونکي د قرائت او تجويد قاعدي زده کري ، او هغه پرسو آيتونو تطبيق کري ، ورپسي څه مهال د لسو آياتونو سره د نورو آيتونو پر قياس تير کري تر خو تجويد ئي پرژبه ملکه شي . خو تر تولو مهم ډيرزيات او پرله پسي تمرين دي . چې برا لاسي او مهارت منحتمه راوري . لکه خرنګه چې ابن جزري وايي :

« ليس بيته و بين تركه إلا رياضة أمرى بفكرة »

« د تجويد او د هغه د ترمنځ و اتن د ژبي له تمرين و رکولو پرته نور خنه دې »

تمرين په دوو لارو سره رسيدلې شي :

۱- سم تلفظ ته غور باينسodel؛ په دي ترتیب چې د تجويد استاد قرائت و کري او زده کوونکي دي مصحف ته په کتو غور نيسې . نو حکم د تجويد استاد ته پاملننه ، د دي سره سره ثبت شوي غور باينسونه او مصحف ته کتنه د زده کري لپاره نه طريقه ده .

او د تجويد د سمو قاعدو د پوهيدو لپاره چې په دي کتاب او يا د تجويد په نورو كتابونو کې راغلي دي ، بنائي چې زده کوونکي د هغه مثالونه د یوه تجويد پوهونکي له خولي اووري ، حکم د مثال تلفظ د قاعدي خرنګوالې خرگندوي ، له دي امله چې تجويد ، د قاعدو عملي اداء او د وپنا کېفيت دي

۲- ډيرزيات لوستل او پر هغه تمرين کول ، په تلفظ کولو کې ډيره زياته پاملننه او د تجويد د حکمونو پر بنسته د ژبي رو بدې کول .

— د قرآن حفظ کول (په يادو زده کول) هم په پرله پسي تمرين او قرائت بسيا دي ، لکه خرنګه چې رسول الله (ص) په ډيره خرگنده توګه فرمائیلي دي :

« تَعَااهَدُوا أَنَّ الْقُرْآنَ فِي إِنَّهُ أَشَدُّ مِنَ الْإِبْلِ » (بخاري او مسلم)

« په پرله پسي توګه قرآن ولولى ، حکم دا تراوبنه هير تبنتيدونکي دي .

او له هغو چارو چې له حفظ کولو سره زياته مرسته کوي د مناسب مهال تاکل دي او ډيرښه مهال د ګھيئ له لمانځه ، د لمتر خركه پوري دي .

اولکه خرنگه چې د انسانانو طبیعت یو تر بله تو پیر کوي ، هرو ګپړي ، پخپله ، د
خپل مزاج سره سم مناسب وخت تاکي . او غوره ده چې لاندیني تکي په پام کې و نيسۍ :

- ۱- د ولپې یا د مرښت ، له مهالونو دې دیر ئان وژغوري .
- ۲- له هغو مهالونو دې ګتنه واخلي چې پکې فکري بوختيا ونلري .
- ۳- هغه مهال چې کوم غم او وير پیښ شوې وی ، مناسب وخت نه دې .

حضرت رسول الله(ص) دغو چارو ته په اشاره کولو فرمایي :
«أَقْرِئُوا الْقُرْآنَ مَا أَتَلَفَتْ عَلَيْهِ قُلُوبُكُمْ... إِنَّمَا

او د زړه یو والې او تولیدنه : قرائت ته د هغه تبارې ، ورتوب او ملاتړ دې .

- د شېپې په لمونځونو کې د قرآن ويل د حفظ له ساتني سره ډيره مرسته کوي او په
دې اړه دیر اثرونه او لارښونې شته

خرګندونه : کوم تمرینونه چې په دې کتاب کې راغلي او ثبت شویدي ؛ د کتنې او
اورېدنې دوو حسونو پر اعتبار اخیستل شویدي ، تر خوزده کوونکې د قاعدو د
پوهيدلولپاره د تمرینونو په اړې دو کې ، خپل دواړه حسونه په کارواچوی ، دې ته په
پاملنې چې د تجويد د زده کړي پر مهال له استاده اوریدل ډير ارزښتلري ، خرنگه چې
د هغه ډېرې قاعدي ، غږیزی چارې دې او په وينا پورې اړه لري ؛ نو ځکه پوهيدل یې
پر ته له استاده ستونز من دې .

مونږ په عامه توګه ډير سورتونه د فيتې په مرسته و یلي دي ؛ ځکه چې د سمې وينا
اوریدل ، زده کوونکې سره د هغه د وېنا په سمون کې مرسته کوي .

باید پوه شو چې : دغه تمرینونه او ورسه د هغه فيتې ، زده کوونکې د ټول قران په
ویلو کې ، د تجويد له استاده نه بې اړې کوي . استاد هغه ته غور بردي او تېروتنې يې
ورته په ځکته کوي او دا د هغه پړ او بشپړونکې دې چې فيتې يې سرته رسوي ، ځکه
لکه خرنگه چې مخکې مو وویل د تجويد د زده کړي پر مهال لازمي دې :

- ۱- له استاده اوریدل
- ۲- په قاعدو عمل کول

د قرآن تجوید :

موخه بى ، په سمه توګه لوستل دي لکه په خه ډول چې رسول الله (ص) او يارانو يي
(رضوان الله عليهم) لوسته ؛ په دې مانا چې د قرآن د قرائت د احکامو پیروي وکړو ؛ ادغام
او اظهار ، قلب او اخفا ؛ مدآ او غنټه هريو په سمه توګه عملی کړو ، او د هر حرف (توری)
د ځانګړي مخرج خخه د خرګند تلفظ په توسه هغوي یو له بل سره ګډه نه کړو او په ډير صبر او
زغم ، رونسانه اوله بيړي پرته يي ولو لو ، بله دا چې پاملنډ وکړو چې هر خومره کيدونکې وي
ښکلې غږ وباسو ، او د ډير تکلف او د غربد بې ځایه او بد والي خخه ځان و ځغورو ، او خپل غږ
د فاسقانو د لحن پشان نه کړو .

الله تعاليٰ موږ ته د قرآن په تجوید امر کوي :

((وَرَتَّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلًا)) (مزمل / ۴)

((او قرآن په ډيره پاملنډ اوښکلې ولو له))

او همدا راز رسول الله (ص) فرمائي :

((لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يَتَعَنَّ بِالْقُرْآنِ))

له موږ خخه نه دې چې د قرآن د لوستلو په وخت کې غږ نه ښکلې کوي